

Jaarplan

2014

Centraal Bureau
voor de Statistiek

Jaarplan

2014

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress: Centraal Bureau voor de Statistiek, Grafimedia
Druk: Centraal Bureau voor de Statistiek, Grafimedia
Ontwerp: Edenspiekermann

Inlichtingen

Tel. 088 570 70 70, fax 070 337 59 94
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen, 2014.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.

Inhoud

- 1. Leeswijzer 5**

- 2. Inleiding 7**
  - Meerjarenprogramma 2014–2018 en begroting 2014 8
  - Vernieuwing en versoering van statistisch programma en producten 9
  - Innovatie, onderzoek en procesvernieuwing 10
  - Samenwerking en gebruik van beschikbare informatie 10
  - Dienstverlening en communicatie 11

- 3. Centrale Commissie voor de Statistiek 12**

- 4. Algemeen 14**
  - 4.1 Internationale ontwikkelingen 15
  - 4.2 Samenwerkingsverbanden en opdrachten 16
    - 4.2.1 Internationale samenwerking 16
    - 4.2.2 Samenwerking binnen de overheid 18
    - 4.2.3 Samenwerking met onderwijs en wetenschap 21
  - 4.3 Dienstverlening en communicatie 23
  - 4.4 Vermindering administratieve lasten voor het bedrijfsleven 24

- 5. Statistisch programma 26**
  - 5.1 Programmavernieuwing 27
  - 5.2 Regulier statistisch programma 27
  - 5.3 Nieuwe Europese verplichtingen in 2014 28

- 6. Methodologie, innovatie en procesvernieuwing 30**
  - 6.1 Methodologie en onderzoek 31
  - 6.2 Innovatie 32
  - 6.3 Procesvernieuwing 33

- 7. Bedrijfsvoering 34**
  - 7.1 Personeel 35
  - 7.2 Risicobeheer en kwaliteitszorg 35
  - 7.3 Prestatie-indicatoren 37

8. Begroting 2014 38

Bijlagen 44

- A. Programmavernieuwing **45**
  - Ontwikkelingen in het bedrijfsleven **45**
  - Flexibilisering van de arbeidsmarkt **47**
  - Vermogensposities **49**
  - Toegankelijkheid van informatie **49**
- B. Regulier statistisch programma **52**
  - Arbeid en sociale zekerheid **52**
  - Bedrijven **54**
  - Bevolking **56**
  - Bouwen en wonen **57**
  - Financiële en zakelijke diensten **58**
  - Gezondheid en welzijn **59**
  - Handel en horeca **61**
  - Industrie en energie **62**
  - Inkomen en bestedingen **63**
  - Internationale handel **64**
  - Landbouw **65**
  - Macro-economie **66**
  - Natuur en milieu **67**
  - Onderwijs **69**
  - Overheid en politiek **70**
  - Prijzen **71**
  - Veiligheid en recht **72**
  - Verkeer en vervoer **74**
  - Vrije tijd en cultuur **75**
  - Caribisch Nederland **76**
  - Dossiers en overige niet-themagebonden output **77**
- C. Dataleveringen aan Eurostat **82**
- D. Onderzoekspapers en wetenschappelijke publicaties **84**
- E. Prestatie-indicatoren **86**
- F. Organisatie per 1 januari 2014 **87**
- G. Wegwijzer **88**
- H. Overzicht van afkortingen **90**

1.

Leeswijzer

Het jaarplan 2014 is het eerste jaarplan dat is gebaseerd op het Strategisch Meerjarenprogramma (MJP) 2014–2018. Dit plan voor 2014 geeft op een groot aantal terreinen invulling aan de voornemens en ambities uit dat meerjarenprogramma, zowel voor wat betreft het statistisch programma als op het gebied van de positionering en profilering van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) als organisatie.

In hoofdstuk 2 blijkt het CBS vooruit op de verwachte activiteiten en resultaten in 2014. Er wordt ingegaan op een aantal belangrijke (internationale) ontwikkelingen voor het CBS. In dit hoofdstuk worden tevens de plannen beschreven op het gebied van het statistisch programma, de programmavernieuwing, innovatie, onderzoek, procesvernieuwing, nieuwe samenwerkingen, dienstverlening en communicatie.

Hoofdstuk 3 bevat een mededeling van de Centrale Commissie voor de Statistiek, waarin zij aangeeft kennis te hebben genomen van het jaarplan en de begroting van het CBS voor 2014.

In hoofdstuk 4 worden allereerst de internationale ontwikkelingen geschetst. Met name wordt ingegaan op het Europees statistisch werkprogramma. Daarnaast wordt een aantal samenwerkingsverbanden met diverse internationale organisaties belicht. Ook de samenwerking met ministeries, universiteiten en andere partijen komt aan de orde. In het hoofdstuk wordt ook een aantal werk-voor-derden opdrachten vermeld. In het kader van de verbeterde dienstverlening is de vernieuwing van de CBS-website begin 2014 een belangrijke stap. Ook de vermindering van de administratieve lasten voor het bedrijfsleven wordt beschreven.

In hoofdstuk 5 komt de programmavernieuwing aan bod, de reguliere output van het CBS en een aantal nieuwe Europese verplichtingen in 2014.

Hoofdstuk 6 bevat een beschrijving van de methodologie en onderzoek, innovatie en procesvernieuwing in 2014.

In hoofdstuk 7 worden verschillende aspecten van de bedrijfsvoering besproken, zoals personeel, risicobeheer, kwaliteitszorg en prestatie-indicatoren.

Hoofdstuk 8 bevat de begroting van het CBS voor 2014.

Het jaarplan wordt afgesloten met de volgende bijlagen: programmavernieuwing, regulier statistisch programma, dataleveringen aan Eurostat, onderzoekspapers en wetenschappelijke publicaties, prestatie-indicatoren, een overzicht van de voorzitters van de CBS-adviesraden, het organogram, de wegwijzer en een overzicht van de afkortingen.

2.

Inleiding

Het CBS publiceert betrouwbare en samenhangende statistische informatie, die inspeelt op de behoefte van de samenleving. De output van het CBS is van grote waarde voor onder meer de ministeries, de politiek en de media. Dit blijkt bijvoorbeeld uit het feit dat CBS-cijfers steeds meer gebruikt worden in Kamerstukken en in de media. Ook het stijgend gebruik van StatLine is een goede indicator van het belang van het CBS. Het CBS faciliteert zo dat het maatschappelijk debat gevoerd kan worden op basis van onafhankelijke statistische informatie.

Met dit jaarplan blik het CBS vooruit op de verwachte activiteiten en resultaten in 2014. Het jaarplan gaat in op een aantal belangrijke (internationale) ontwikkelingen voor het CBS en beschrijft de plannen op de verschillende gebieden zoals het statistisch programma (zowel de programmavernieuwing als de programmaversobering), methodologie, procesvernieuwing, (nieuwe) samenwerkingen, communicatie en dienstverlening en de verschillende facetten van de bedrijfsvoering.

Zoals wettelijk voorgeschreven, is dit jaarplan goedgekeurd door de CCS en is de begroting in overeenstemming met de CCS vastgesteld.

Meerjarenprogramma 2014-2018 en begroting 2014

Zoals in het MJP 2014-2018 is vermeld, staat het CBS de komende jaren voor de opgave de kwaliteit te handhaven, een beperkt aantal nieuwe statistieken te introduceren, de toegang tot gegevens te verbeteren en tegelijkertijd te bezuinigen. Dit jaarplan is de eerste uitwerking van het MJP2014-2018.

Op basis van de vastgestelde financiële kaders van het MJP 2014-2018 die in de Ministerraad zijn behandeld, is de begroting 2014 opgesteld. In deze financiële kaders zijn de taakstellingen Rutte 1 en Lenteakkoord verwerkt. De begroting 2014 gaat uit van een resultaat van € 10,2 miljoen negatief. In 2014 wordt de taakstelling ingevuld door efficiencyverhoging van 2,7% en reductie van het statistisch programma. De efficiencyverhoging moet worden bereikt door verdere standaardisatie, het stroomlijnen van werkprocessen en door reeds in voorgaande jaren getroffen efficiëncymaatregelen waarvan het effect in 2014 plaatsvindt door natuurlijke uitstroom van medewerkers.

Zoals in deze financiële kaders is aangegeven, zijn deze taakstellingen alleen te realiseren wanneer er € 15 miljoen beschikbaar is voor investeringen voor procesvernieuwing, waarvan er een bedrag van € 3 miljoen in 2014 begroot is. Extra financiering door EZ voor deze investeringen is bij indiening van MJP 2014-2018 door het CBS als financiële randvoorwaarde gesteld. EZ heeft het CBS verzocht om deze kosten binnen de eigen bedrijfsvoering en de EV-positie te dekken. Mochten de reserves op termijn negatief dreigen te worden, dan kan dat aanleiding zijn voor nader overleg tot herstel, hetgeen op jaarbasis wordt bezien. Op basis van de meest recente financiële meerjarenprognose is de verwachting dat deze reserves gedurende de MJP-periode inderdaad negatief worden wanneer EZ de benodigde investeringen niet financiert.

In deze begroting is geen rekening gehouden met de nieuwe communautaire statistische verplichtingen (zowel qua kosten, als qua opbrengsten), aangezien EZ nog geen toezegging heeft gedaan over de financiering. Met de ontwikkeling van deze nieuwe verplichtingen wordt pas begonnen als de noodzakelijke meerjarige financiering vast staat.

Vernieuwing en versobering van statistisch programma en producten

Om de bezuinigingen op te vangen zal naast de efficiencyverhoging een aantal statistieken worden beëindigd, in frequentie worden verlaagd of worden versoberd, zoals beschreven in het MJP 2014–2018. De reductie in het statistisch programma is het resultaat van de consultatieronde bij de belangrijkste gebruikers.

Naast versobering is er de komende jaren ook ruimte, zij het zeer beperkt, voor vernieuwing. Ondanks de bezuinigingen blijft het belangrijk om de producten te vernieuwen, zodat deze aansluiten bij de behoeftevraag. In de omgevingsanalyse, uitgevoerd voorafgaand aan het opstellen van het MJP, hebben gebruikers aangegeven tevreden te zijn over het huidige statistiekaanbod. Mede dankzij de recent ontwikkelde statistieken sluit het goed aan bij hun behoeften. Op een aantal terreinen is echter nieuwe informatie nodig.

Producten van het CBS worden intensief gebruikt voor onder meer wettelijke verplichtingen van gebruikers, voor het opstellen en evalueren van beleid, als input voor modellen en voor het signaleren van maatschappelijk-economische trends. De wens is geuit om een aantal statistische thema's verder uit te diepen om nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen goed te kunnen duiden. Het gaat om ontwikkelingen in het bedrijfsleven, flexibilisering van de arbeidsmarkt en veranderende vermogensposities.

Daarnaast zijn er wensen op het gebied van de dienstverlening van het CBS en de toegankelijkheid van informatie. Ook zijn er ontwikkelingen op het terrein van dataverzameling die vragen om een antwoord. Wat blijft is de verantwoordelijkheid voor de onafhankelijke levering van statistische informatie aan de samenleving in Nederland en in Europa. Aan deze behoeften en wensen zal invulling moeten worden gegeven met minder middelen en met lagere administratieve lasten.

In dit jaarplan wordt uiteengezet hoe deze programmavernieuwing in 2014 vorm zal gaan krijgen. In dit jaar gaat het vooral om onderzoek naar mogelijkheden en te ontwikkelen activiteiten die de komende jaren tot nieuwe producten zullen leiden. Het CBS verwacht op enkele terreinen al in 2014 nieuwe output te genereren.

Innovatie, onderzoek en procesvernieuwing

De snelle technologische ontwikkelingen en de toenemende internationale verwevenheid zijn voor het CBS dominante externe ontwikkelingen. Het CBS wil en moet hier op anticiperen. Innovatie is daarvoor onmisbaar. Zo zorgen we ervoor dat het CBS ook in de toekomst relevant, zichtbaar en vindbaar blijft. De innovatieve slagkracht van het CBS wordt het komende jaar verder vergroot door veelbelovende ideeën te stimuleren en te ondersteunen. Innovatie kan zowel betrekking hebben op product- als op procesvernieuwing. Een voorbeeld van een project in 2014 zijn experimenten met enquêtering via mobiele devices (smartphones, tablets) en gegevensverzameling via internet- en andere Big Data-bronnen.

Onderzoek van het CBS richt zich in 2014 op zes hoofdthema's: Big Data, vernieuwende waarneemmethoden, gebruik van registerdata, mixed-mode designs, efficiënte verwerkingsmethoden en verbetering van het gebruiksgemak van de output.

In dit jaarplan wordt uiteengezet tot welke resultaten innovatie en onderzoek gaan leiden.

Samenwerking en gebruik van beschikbare informatie

Het CBS werkt ook samen met vele (inter)nationale organisaties op het gebied van onder andere informatieverzameling, standaardisatie, internationale statistiekontwikkeling, gezamenlijke enquêtes, publicaties, onderzoeken en het delen van kennis. In het jaarplan worden enkele samenwerkingen die het CBS in 2013 voortzet of aangaat, belicht.

Het CBS zet de inspanningen voort om bij het samenstellen van statistieken nog beter gebruik te maken van informatie die al beschikbaar is in registers, bij overheidsorganen en in administraties van bedrijven. Zij zijn in dit kader voor het CBS van groot belang als leverancier en gebruiker van data. Hoewel de door het CBS veroorzaakte enquêtedruk slechts 0,25 procent van de totale door de overheid veroorzaakte lastendruk bedraagt, blijft het CBS zich inspannen om deze verder te beperken.

Waar uitvraging nodig blijft, zal dit in toenemende mate digitaal plaatsvinden. In 2014 wordt bijvoorbeeld de schriftelijke enquêtering voor de Statistiek Financiën van Grote Ondernemingen vervangen door digitale enquêtering. Ook de enquêtering bij personen en huishoudens vindt in steeds grotere mate digitaal plaats.

Een belangrijk uitgangspunt voor het CBS is dat bedrijven en vertegenwoordigers van bedrijven nauw worden betrokken bij de vereenvoudiging en modernisering van vragenlijsten. In 2013 is in dit verband samen met de Eigen Vervoerders Organisatie (EVO), Transport en Logistiek Nederland (TLN) en transportondernemers de enquête

goederenwegvervoer vernieuwd. In 2014 wordt deze aanpak gevolgd bij de sportorganisaties en -accommodaties, en bij de zeevaart.

Dienstverlening en communicatie

In 2014 blijft de dienstverlening uiteraard een belangrijk thema. De website en StatLine zijn de belangrijkste distributiekanaal voor statistische informatie. In 2014 gaat de nieuwe CBS-website live. Deze biedt gebruikers een verbeterde en eenvoudigere toegang tot de producten van het CBS. Met deze website is ook een basis gelegd voor het kunnen inspelen op toekomstige ontwikkelingen op het terrein van de digitale informatievoorziening. Het CBS gaat in 2014 alle data die voor gebruikers te raadplegen zijn via StatLine ook beschikbaar stellen in de vorm van zogenaamde open data. Open data bieden de gebruikers meer efficiënte en meer flexibele mogelijkheden om CBS-data te gebruiken voor eigen doeleinden. Daarmee voldoet het CBS aan het beleid van de overheid om uiterlijk in 2015 alle data die daarvoor in aanmerking komen in digitaal leesbare vorm algemeen beschikbaar te stellen.

In dit jaarplan is vermeld welke statistische informatie naar verwachting in 2014 beschikbaar komt. Er is in het kader van de bezuinigingen kritisch gekeken naar het publicatiebeleid met als doel kosten te besparen met minimale gevolgen voor de vermindering van het bereik en de kwaliteit van de informatie. In bijlage B is aangegeven welke publicaties vanaf 2014 niet meer worden samengesteld.

Het CBS publiceert net als voorgaande jaren de publicaties op papier of als pdf-bestand over diverse thema's die aansluiten bij de maatschappelijke behoefte aan informatie daarover. Een greep uit de publicaties in 2014: Monitor Duurzaam Nederland, Criminaliteit en Rechtshandhaving, Jaarrapport Integratie, Veiligheidsmonitor, Monitor Infrastructuur, Green growth in the Netherlands, Ruimte en Transport en de Emancipatiemonitor. Bij het samenstellen van deze publicaties wordt met regelmaat samengewerkt met andere organisaties of instellingen.

Naast deze publicaties verzorgt het CBS ook persberichten, webartikelen en RSS-feeds die gerelateerd zijn aan de publicaties. Alle beveiligde en geaggregeerde databestanden waarop de publicaties zijn gebaseerd, zijn terug te vinden via StatLine. Het Centrum voor Beleidsstatistiek biedt aan externe onderzoekers de mogelijkheid om onder strikte (beveiligings)voorwaarden zelf analyses uit te voeren op CBS-microdatabestanden. Het is ook mogelijk om het Centrum een maatwerkopdracht te geven.

3.

Centrale Commissie

voor de Statistiek

De Centrale Commissie voor de Statistiek (CCS) beoordeelt het MJP en jaarplan van het CBS en stelt deze vast. In de praktijk komt deze taak neer op het beoordelen van de samenhang en de relevantie van de programmatische voornemens voor de komende periode in relatie tot de maatschappelijke behoefte en de financiële en organisatorische kaders. De CCS is betrokken bij het opmaken van de begroting en jaarrekening van het CBS. De DG stelt deze vast in overeenstemming met de CCS. Daarnaast stuurt de DG het jaarverslag van het CBS ter goedkeuring naar de CCS.

De CCS ziet toe op het beperken van administratieve lasten, het vermijden van ongewenste mededinging en het beschikbaar stellen van microdata. De CCS bevordert de coördinatie en kwaliteit van de statistische informatievoorziening door de rijksoverheid. Verder waarborgt de CCS de onafhankelijke positie van het CBS en de professionele onafhankelijkheid van officiële statistieken.

De Audit Commissie (AC) van de CCS bereidt de behandeling van onderwerpen op het gebied van de bedrijfsvoering voor. De AC houdt zich in het bijzonder bezig met de financiële rapportages, de begroting en de jaarrekening. De CCS legt over de uitvoering van haar taken verantwoording af in haar eigen jaarverslag, gericht aan de minister van Economische Zaken (EZ). Het jaarverslag is gepubliceerd op de website van het CBS.

De samenstelling van de CCS is primo 2014:

mw. mr. I. Brakman, voorzitter (lid AC)
prof. dr. L.H. Hoogduin (lid AC)
mw. dr. C.M. Hooymans
mw. prof. dr. J. Plantenga
prof. dr. S. Brakman
prof. dr. mr. F. van der Wel RA (voorzitter AC)
prof. dr. J.T.M. van der Zee

Conform artikel 22 van de Wet op het Centraal Bureau voor de Statistiek zal de CCS aan de minister van EZ een aanbeveling doen voor de vervulling van de vacante plaatsen per 1 januari 2014.

Mededeling Centrale Commissie voor de Statistiek

De Centrale Commissie voor de Statistiek heeft kennis genomen van het jaarplan en de begroting van het CBS voor 2014.

Op grond van haar bevoegdheid neergelegd in de Wet op het Centraal Bureau voor de Statistiek van 2003 stelt zij het jaarplan 2014 van het CBS vast.

Eveneens op grond van haar wettelijke bevoegdheid stemt zij in met de vaststelling door de Directeur-Generaal van de Statistiek van de begroting van het CBS voor 2014.

Den Haag, 20 december 2013

mr. I. Brakman, voorzitter

drs. M.I. Tóth Pál, secretaris

4.

Algemeen

4.1 Internationale ontwikkelingen

Medio 2013 heeft de Europese Commissie (EC) de hoofdlijnen van het Europese statistische werkprogramma 2014 gepresenteerd. Dit werkprogramma maakt deel uit van het Europees MJP 2013-2017.

De plannen voor 2014 zijn, net als de afgelopen jaren, ambitieus. Het werkprogramma laat op vrijwel alle statistische terreinen intensiveringen zien. Daarnaast liggen er prioriteiten bij de implementatie van het nieuwe Europees systeem van nationale en regionale rekeningen 2010 (ESR 2010), de verstrekking en kwaliteit van statistieken voor de procedure voor macro-economische onevenwichtigheden en de aanpassing van de wetgeving over de procedure bij buitensporige tekorten. Er wordt verder gewerkt aan de uitwerking van de voorgenomen verordeningen Framework Regulation on Integrated Business Statistics (FRIBS) en Framework Regulation on Social Statistics. Deze verordeningen beogen het merendeel van de bestaande verordeningen op het terrein van respectievelijk de bedrijvenstatistieken en de sociale statistieken te integreren in kaderverordeningen.

Herprioritering binnen het Europees werkprogramma blijft een moeizaam proces vanwege de vele politieke beleidsprioriteiten op de Europese agenda. Daarom staat tegenover de beleidsintensiveringen nog altijd onvoldoende beleidsvermindering, ondanks diverse pogingen daartoe.

In 2012 is het Regulatory Fitness and Performance Programme (REFIT) gestart. Dit door de EC geïnitieerde nieuwe pakket van maatregelen moet de doeltreffendheid en de doelmatigheid van EU-regelgeving verbeteren en de regeldruk en de kosten van regelgeving verminderen. De verwachting is dat er in 2014 meer duidelijkheid komt over de gevolgen van REFIT voor het Europees werkprogramma.

De door de EC aangegeven prioriteiten in het statistisch werkprogramma worden uitgewerkt in diverse voorstellen voor wet- en regelgeving. De gevolgen hiervan voor het werkprogramma van het CBS zijn nog niet in voldoende mate in te schatten.

De Europese schulden crisis heeft eind 2012 geleid tot wetgeving om het toezicht op het begrotingsbeleid van de lidstaten te versterken, het zogeheten sixpack. Hiertoe zijn bepalingen op het gebied van het nationale begrotingskader en handhavingsmaatregelen opgesteld, die de EC consequenter en in een eerder stadium dan voorheen toepast voor lidstaten die zich niet aan de regels houden. Als gevolg hiervan gelden in 2014 nieuwe verplichtingen voor de levering van maandstatistieken voor de centrale overheid en sociale fondsen en overzichten van alle voorwaardelijke verplichtingen van overheden. In paragraaf 5.3 zijn deze verplichtingen nader toegelicht.

In het verlengde van de verordening¹⁾ over de preventie en correctie van macro-economische onevenwichtigheden is de verwachting dat in 2014 een verordening van kracht wordt over de verstrekking en kwaliteit van statistieken voor de procedure voor macro-economische onevenwichtigheden. Deze gegevens worden ook gebruikt voor de

¹⁾ Verordening (EU) nr. 1176/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 november 2011 betreffende de preventie en correctie van macro-economische onevenwichtigheden.

samenstelling van het scorebord van indicatoren voor de vroegtijdige identificatie van macro-economische onevenwichtigheden in de EU en de eurozone.

In 2014 wordt de gewijzigde Europese statistiekwet van kracht. Deze vormt een basis voor de professionele onafhankelijkheid van de statistische bureaus in de lidstaten. Met deze verordening wordt op EU-niveau invulling gegeven aan de in Nederland al bestaande praktijk van onafhankelijkheid van het Nationale Statistische Instituut (NSI) en het hoofd daarvan.

4.2 Samenwerkingsverbanden en opdrachten

Het CBS werkt met een groot aantal nationale en internationale partijen samen. Deze paragraaf belicht de voornaamste samenwerkingsverbanden. Tevens zijn in deze paragraaf een aantal werk-voor-derden opdrachten vermeld.

4.2.1 Internationale samenwerking

Het CBS is ook in 2014 actief op diverse internationale podia, zoals bij Eurostat, de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), de United Nations Economic Commission for Europe (UNECE) en United Nations Statistical Commission (UNSC). Ook is het CBS vertegenwoordigd in een groot aantal internationale taskforces en werkgroepen, zoals de UNECE Task Force Measuring Human Capital en de werkgroep voor internationale toegang tot microdata voor wetenschappelijke doeleinden.

Eurostat en de nationale statistische bureaus werken samen in het Europees Statistisch Systeem netwerk (ESS-net) ter bevordering van de statistiekontwikkeling. Een onderdeel daarvan is het ESS Vision Implementing Programme (VIP). Het CBS neemt onder andere deel aan het nieuw te starten ESS-VIP ESBRS: een systeem van nationale statistische bedrijvenregisters en een Europees register van multinationale ondernemingen zodat Eurostat consistente data over bedrijvenpopulaties op nationaal en Europees niveau kan leveren. Het programma gaat van start in 2014 voor een periode van vier jaar en heeft zowel methodologische aspecten (unieke identificatie bedrijven, vaststellen gebruik bedrijvenpopulaties) als technische (fysieke en logische integratie van nationale bedrijvenregisters) en operationele (ontwikkelen onderhoudsstrategie).

Een ander project binnen het ESS is het e-Frame project European Framework for Measuring Progress, waarvan het CBS samen met het Italiaanse statistiekbureau ISTAT trekker is. In februari 2014 organiseert het CBS een slotconferentie voor 300 betrokkenen uit de statistiek, politiek en wetenschap. Het project leidt tot diverse rapporten die de harmonisatie van het meten zullen bespoedigen, bijvoorbeeld op het gebied van welzijn. Door dit project en het CBS-voorzitterschap van de UNECE/Eurostat/OESO taskforce for Measuring Sustainable Development van 2009 tot 2013 is het CBS nauw betrokken bij de internationale ontwikkelingen rond het meten van brede welvaart en duurzaamheid. Zo ondersteunt het CBS de Nederlandse inbreng in de

Verenigde Naties (VN), waarbij na 2015 sustainable development goals (SDG's) worden vastgesteld.

Het CBS heeft samen met zes partnerlanden samengewerkt in het ESSNet Global Value Chains. Door het CBS is het voortouw genomen in de beschrijving van indicatoren voor economische globalisering en is samen met het statistiekbureau van Denemarken het ontwerp, de implementatie en analyse van het waardeketen survey 2012 uitgevoerd. Daarnaast zijn door het CBS op basis van uitgewisselde data tussen de partnerlanden twee publicaties uitgebracht over verplaatsingen van werkgelegenheid in Nederland naar het buitenland. In 2014 en 2015 wordt de internationale samenwerking op dit thema voortgezet in een nieuw EU-project.

Op het gebied van Big Data onderzoekt het CBS samen met een aantal andere nationale statistiekbureaus de mogelijkheden van Big Data als aanvullende bron voor de productie van statistiek. Ook het bedrijfsleven is hierbij betrokken. Hoofdstuk 6 gaat in op de plannen voor 2014 op dit gebied.

Het CBS doet opnieuw mee aan het Europees Statistisch Trainingsprogramma (ESTP). CBS-medewerkers kunnen deelnemen aan de cursussen van dit programma. Daarnaast is het CBS een actieve partner in het consortium dat ESTP-cursussen organiseert. Het CBS is cursusleider van de cursussen Nationale rekeningen, metadata, classification, survey non respons en ontwikkeling van vragenlijsten. Het CBS levert ook trainers voor cursussen over het gebruik van administratieve data en disseminatie van de European Free Trade Association (EFTA)-landen. Deze cursussen worden onder de ESTP-vlag georganiseerd en gefinancierd.

Bij de uitvoering van het programma Instrument for Pre-accession Assistance (IPA) is het CBS ook dit jaar weer betrokken. IPA is een Europees gefinancierd programma waarbij nieuwe en kandidaat-lidstaten van de EU worden ondersteund bij het hervormen en ontwikkelen van hun statistisch programma. Met de IPA-gelden worden onder meer studiebezoeken aan het CBS gefinancierd.

De technische hulpverlening aan Vietnam en de bilaterale samenwerking met Zuid-Korea en China worden gecontinueerd. De samenwerking behelst kennisuitwisseling over een aantal statistische thema's zoals procesvernieuwing, kwaliteitsverbetering, outputinnovatie en verzameling van data.

Binnen het zevende kaderprogramma van de EC werkt het CBS in een consortium aan Compiling and Refining Environmental Economic Accounts (CREEA) om de milieurekeningen verder te verbeteren, met name op het gebied van de toepassing van allerlei milieu-economische modellen. Het CBS heeft een leidende rol bij het project over waterstromen. Het programma wordt begin 2014 afgerond met een congres.

In augustus 2014 organiseert het CBS de wetenschappelijke internationale conferentie van de International Association for Research in Income and Wealth (IARIW). De conferentie kent vooral deelnemers uit de universitaire wereld, de centrale banken en de statistische bureaus. De onderwerpen liggen op het terrein van de nationale rekeningen en de inkomens- en vermogensverdeling.

Het CBS neemt deel aan de Bank for Accounts of Companies Harmonized (BACH) Working Group. Deze Working Group is onderdeel van de European Committee of Central Balance-

Sheet Data Offices (ECCBSO) en is verantwoordelijk voor het ontwikkelen van een Europese statistische databank, de BACH-database. Deze database bevat vergelijkbare geaggregeerde gegevens uit jaarrekeningen van niet-financiële bedrijven uit dertien Europese landen. De database is voornamelijk bedoeld voor de bedrijven zelf, als benchmark om financiële structuren en prestaties te vergelijken.

4.2.2 Samenwerking binnen de overheid

Op 1 januari 2014 treedt de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet HOF) in werking. Deze wet regelt onder meer de inspanningen die gemeenten, provincies en waterschappen moeten leveren om het overheidstekort binnen de Europese norm te brengen. De verschillende overheidslagen krijgen ieder een eigen richtsnoer voor het maximaal toelaatbare tekort. Voor gemeenten met minder dan 20 000 inwoners vervalt de verplichting om de brondata (de zogenaamde lv3-gegevens, Informatie voor Derden) op kwartaalbasis aan te leveren. Het CBS participeert in een werkgroep onder leiding van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), die onderzoekt hoe de kwaliteit van de gegevens over het EMU-saldo van decentrale overheden verder kan worden verbeterd. Voor de toekenning van de extra werkzaamheden die uit de Wet HOF voortvloeien heeft het CBS een claim ingediend (14e tranche) bij het ministerie van EZ welke nog niet is gehonoreerd.

Het CBS werkt intensief samen met onder andere het ministerie van Financiën bij de verbetering van de statistieken over de overheidsfinanciën. Van het ministerie van Financiën ontvangt het CBS maandelijks gegevens voor de maandstatistieken over de centrale overheid, als onderdeel van het sixpack. Vanaf 2014 stelt het CBS jaarlijks een overheidsbalans samen waarin de financiële en niet-financiële balans zijn geïntegreerd. De jaarlijks door het ministerie van Financiën samengestelde staatsbalans komt daarmee te vervallen. De Rijksbegrotingsvoorschriften worden door het ministerie van Financiën aangepast om gegevensleveringen door de departementen aan het CBS goed vast te leggen. Het afsluiten van leveringsovereenkomsten met de individuele departementen over de bronbestanden voor de verschillende overheidsstatistieken wordt afgerond. Hiermee borgt het CBS de tijdige beschikbaarheid van deze bronnen. Over de kwaliteit van de bronnen voor de statistieken over de overheidsfinanciën heeft het CBS contacten met de Algemene Rekenkamer.

In 2014 intensiveert het CBS de samenwerking met de Belastingdienst voor het gebruik van fiscale gegevens in het statistische proces, met de Kamer van Koophandel (KvK) voor de ingebruikname van het Nieuwe Handelsregister (NHR) als bron voor het ABR, en de samenwerking met de Douane rond het nieuwe aangiftesysteem (AGS) en de nieuwe Europese douanewetgeving.

Met de Autoriteit Consument & Markt (ACM) wordt samengewerkt op het gebied van prijswaarneming onder telecombedrijven. In 2014 mondt die samenwerking uit in de publicatie van de prijsontwikkeling op basis van een gezamenlijk opgezette en door de ACM uitgevoerde monitor.

Met het Digitaal Ondernemers Plein (DOP) beoogt het ministerie van EZ één centrale website/toegangspoort te creëren voor alle overheidsinformatie voor het bedrijfsleven. In 2013 is verkend hoe en onder welke voorwaarden het CBS kan bijdragen aan de statistische informatievoorziening via het DOP. In 2014 krijgt dit een vervolg.

In 2014 loopt het project ICT en Economische Groei af. Dit project wordt uitgevoerd in opdracht van het ministerie van EZ en heeft een totale duur van drie jaar. Het doel van het project is inzicht te krijgen in de factoren die bijdragen aan economische groei, met speciale aandacht voor ICT.

De informatievoorziening over het thema Duurzaamheid vindt plaats in een samenwerkingsverband tussen CBS, het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP), het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), het Centraal Plan Bureau (CPB) en het ministerie van Infrastructuur en Milieu (I&M). In 2014 wordt een derde editie van de publicatie Monitor Duurzaam Nederland uitgebracht. De actualisatie van de indicatorensets van Duurzaamheid op de CBS-website vindt plaats in januari en juli 2014.

Op het terrein van milieurekeningen zal in 2014 in opdracht van het ministerie van EZ de monitor materiaalstromen verder worden ontwikkeld en geactualiseerd. Binnen dit project worden alle materiaalstromen binnen de economie en tussen de economie en het buitenland en het milieu in kaart gebracht. Uit de monitor kunnen indicatoren voor resource productivity worden bepaald. In 2011-2013 is jaarlijks een radar duurzame energiesector samengesteld in opdracht van het ministerie van EZ. Afhankelijk van de financiering door het ministerie wordt dit mogelijk vervolgd in 2014.

Het CBS werkt samen met DNB in de Werkgroep Niet-Financiële Vennootschappen (NFV). Deze werkgroep heeft als doel het vaststellen van eenduidige cijfers voor de Nederlandse niet-financiële sector. Voor diverse grote ondernemingen zijn verschillen tussen cijfers van het CBS en die van DNB geanalyseerd en met de berichtgevers besproken. Dit heeft geresulteerd in een protocol dat vanaf 2014 in werking treedt. Door deze afspraken vertonen de cijfers van het CBS over de sector Niet-Financiële Vennootschappen en de Betalingsbalanscijfers van DNB vanaf heden nu minder verschillen.

Samen met het SCP doet het CBS in 2014 onderzoek naar zorggebruik, zoals huisartsenzorg, hulpmiddelengebruik, dagopnames en geestelijke gezondheidszorg. Ook bij veel andere persoonsenquêtes werkt het CBS samen met het SCP op het gebied van steekproeftrekking, waarnemingsmethodologie en enquêtering.

In 2014 zet het CBS de samenwerking met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) op alle beleidsterreinen van dit ministerie voort. Een convenant voorziet in jaarlijkse vastlegging. De bestaande samenwerking op het gebied van databestanden wordt verder geïntensiveerd. Het CBS, het ministerie van OCW en de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) werken daarnaast aan de inrichting van een gezamenlijk online publicatieplatform dat toegang geeft tot alle onderwijsdata van de drie organisaties.

Met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en TNO wordt samengewerkt bij de uitvoering van de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA) en de Zelfstandigen Enquête Arbeid (ZEA). De ZEA brengt de arbeidsomstandigheden van zelfstandigen (met en zonder personeel) in kaart. Het biedt daarmee aanvullende onderzoeksresultaten op de NEA die het CBS en TNO periodiek uitvoeren naar de kwaliteit van de arbeidsomstandigheden van werknemers.

Het CBS is voorzitter van het Afnemersoverleg van de Loonaangifteketen (AOL). Het AOL behartigt de belangen van de afnemers van gegevens uit de loonaangifte. Het UWV, de Belastingdienst, de Pensioenfederatie, het Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten en de Sociale Verzekeringsbank participeren hierin. Samen met de betrokken partijen neemt

het CBS het initiatief het AOL in 2014 uit te breiden met nieuwe afnemers en via het AOL duidelijker de wensen en belangen van alle afnemers in kaart te brengen. Daarbij wordt in 2014 een portal ingericht, waarmee belangrijke ontwikkelingen in de loonaangifteketen sneller naar de verschillende afnemers gecommuniceerd kunnen worden.

Op verzoek van het ministerie van SZW zullen het CBS en het SCP ook in 2014 gezamenlijk het Armoedesignalement uitbrengen met daarin de meest actuele gegevens over armoede in Nederland. Het gezamenlijk uitbrengen van het signalement is vastgelegd in een meerjarige samenwerkingsovereenkomst.

In het kader van de jaarlijkse Veiligheidsmonitor wordt samengewerkt met het ministerie van Veiligheid en Justitie (V&J). Bij de Veiligheidsmonitor worden gegevens verzameld over de sociale veiligheid van de bevolking. Regionale en lokale instanties kunnen zoals gemeenten, stadsregio's en politieregio's kunnen bij dit onderzoek intekenen voor extra interviews, zodat uitspraken op wijk- of buurtniveau mogelijk worden.

Samen met het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van V&J en de Raad voor de Rechtspraak produceert het CBS in 2014 de twaalfde editie van Criminaliteit en Rechtshandhaving – een statistisch naslagwerk op het gebied van de strafrechtspleging.

In samenwerking met de Raad voor Rechtsbijstand wordt de Monitor Wet schuldsanering natuurlijke personen geproduceerd. De Monitor bevat gegevens over aanvraag, afwijzing, instroom, aanbod, doorstroom en uitkomsten van schuldsaneringen.

Met het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (I&M) wordt in 2014 samengewerkt om meer en betere informatie te genereren over fysieke belasting van wegen. Onderzocht wordt daarbij welke databronnen in welke combinaties het meeste inzicht verschaffen in voertuigen en weggebruikers.

Het CBS werkt ook in 2014 actief samen met de landelijke Emissieregistratie, gecoördineerd door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). De Emissieregistratie is het orgaan dat de cijfers over de emissies naar bodem, water en lucht in Nederland vaststelt. Het CBS berekent onder meer de luchtemissiecijfers, zoals de CO₂-uitstoot en het brandstofverbruik van personenauto's.

Met de Waarderingskamer werkt het CBS samen op het gebied van statistieken gebaseerd op de Wet waardering onroerende zaken (WOZ). In 2014 rondt het CBS het herontwerp van deze statistieken af. De gegevens gaan niet meer worden geleverd door de gemeenten maar vanuit de Landelijke Voorziening WOZ, beheerd door het Kadaster.

Het Compendium voor de Leefomgeving is een website met feiten en cijfers over milieu, natuur en ruimte. Het Compendium is het resultaat van samenwerking tussen het CBS, het PBL, het RIVM en Wageningen University & Research centre (WUR). Het Compendium wordt in 2014 geactualiseerd.

De Landelijke Jeugdmonitor maakt het CBS jaarlijks in opdracht van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) met als centrale vraag: Hoe gaat het met de jongeren in Nederland? Aspecten, zoals de gezinssituatie waarin jongeren opgroeien, hun opleiding en hun participatie op de arbeidsmarkt komen hierbij aan bod.

Eveneens in opdracht van VWS stelt het CBS de Monitor Langdurige Zorg (MLZ) samen in de vorm van een afzonderlijke, openbare website. Hierin komt informatie over de langdurige zorg in Nederland uit verschillende bronnen bijeen.

Met het PBL wordt samengewerkt in het kader van de Monitor Infrastructuur, Ruimte en Transport. Dit betreft ruimtelijke ontwikkelingen in onder meer risicogebieden, gekwantificeerd met cijfers over woningen en inwoners.

Op het gebied van Geografische Informatiesystemen (GIS) werkt het CBS sinds 2012 nauw samen met het GIS-Competence Center van het ministerie EZ. In 2014 wordt deze samenwerking voortgezet.

De expertise van het CBS op het terrein van steekproeftrekken en (her)wegen van uitkomsten worden steeds vaker door (semi-)overheidsinstellingen gebruikt in de vorm van maatwerkopdrachten. Dit komt ook tot uitdrukking in het verrichten van extra waarnemingen binnen bestaande CBS-onderzoeken op verzoek van deze organisaties. Ook in 2014 voert het CBS diverse maatwerkverzoeken op dit terrein uit.

Het CBS is voorzitter van de programmaraad van het Nederlands Kennisinstituut Maatschappelijke Effecten Demografische Krimp (NEIMED). Deze programmaraad adviseert inhoudelijk over de onderzoeken die onder auspiciën van het NEIMED worden uitgevoerd. NEIMED is een samenwerking van de Provincie Limburg, Stadsregio Parkstad Limburg, Open Universiteit en de Hogeschool Zuyd. Het doel is het ontwikkelen van nieuwe kennis en het ontsluiten van beschikbare kennis op het gebied van demografische krimp in Zuid-Limburg.

4.2.3 Samenwerking met onderwijs en wetenschap

Kennisuitwisseling is voor het CBS van groot belang. Daarom zijn de afgelopen jaren met universiteiten en hogescholen verschillende vormen van samenwerking tot stand gekomen. De belangrijkste doelen zijn de overdracht van de meest actuele wetenschappelijke en toegepaste kennis, het onder de aandacht brengen en uitwisselen van databestanden, het opleiden van toekomstige gebruikers van statistische informatie en het werven van stagiairs en nieuwe medewerkers. CBS-medewerkers worden daarom gestimuleerd hun onderzoeksresultaten te publiceren in de vakpers of te presenteren op (inter-)nationale congressen en symposia en daar nieuwe kennis op te doen.

Er zijn samenwerkingsverbanden en projecten met verschillende universiteiten. Zo wordt in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam (UvA) onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden van Big Data. Onderzocht wordt of er, net als in 2013, in 2014 een Summerschool georganiseerd kan worden in samenwerking met de Universiteit Utrecht (UU) op het gebied van survey designs. Afgelopen jaar was er zowel voor de introductie cursus als de cursus voor gevorderden veel (inter)nationale belangstelling.

In 2014 zijn zes medewerkers van het CBS tevens buitengewoon of bijzonder hoogleraar. Zij zijn verbonden aan de Vrije Universiteit Amsterdam (VU), Universiteit van Amsterdam (UvA) Rijksuniversiteit Leiden, TU Delft en de Universiteit Maastricht (UM). Aan de Universiteit Utrecht (UU) is parttime een CBS-medewerker werkzaam als onderzoeker op het terrein van effecten van mixed-mode waarneming en gedifferentieerde benadering van deelpopulaties. Ook werken er in 2014 twee CBS-medewerkers aan proefschriften en zijn er zes promovendi van universiteiten die voor het CBS promotieonderzoek doen. De

proefschriften hebben onder andere de volgende onderwerpen: missing data technieken, non-response and response bias in mixed-mode surveys, motivation of respondents in business surveys, risico's op de koopwoningmarkt en optimale benaderingsstrategieën.

Er loopt een meerjarige samenwerking tussen het CBS en de onderzoeksgroep Urban Geographies van de UvA. Deze samenwerking betreft onder andere een promotieonderzoek door een CBS-medewerker naar ruimtelijke en sociaal-economische differentiatie op laagregionaal niveau, in het bijzonder in relatie tot bevolkingsgroei en bevolkingskrimp, op basis van gegevens uit het Sociaal Statistisch Bestand (SSB). In 2014 verschijnen hierover enkele artikelen. Verder onderzoeken het CBS en de UvA het verhuisgedrag van personen.

Bij het project Gezin & Generaties werkt het CBS samen met de UU in het Panelonderzoek Levenslopen na Scheiding (ook bekend als Nieuwe Families In Nederland). Het CBS verzorgde steekproeven van (ex-)partners en hun kinderen en relevante vergelijkingsgroepen. Verder begeleidt het CBS een UU-masterstudent op dit onderzoeksterrein, uitmondend in een scriptie en een gezamenlijk artikel. In 2014 is een mini-symposium gepland waar voor beleid en onderzoek presentaties worden gegeven op het gebied van scheiding, co-ouderschap en ouderschapsplannen.

Samen met het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI) brengt het CBS in 2014 een publicatie uit over de demografische levensloop op basis van het Onderzoek Gezinsvorming 2013. De samenwerking met het NIDI betreft niet alleen de publicatie met eerste uitkomsten, maar ook het internationale Gender en Generations Programme. Dat is een internationaal vergelijkend demografisch onderzoek dat voor Nederland wordt gecoördineerd door het NIDI in samenwerking met de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR), de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) en de UU. Het CBS doet mee aan een gezamenlijke subsidieaanvraag voor de volgende rondes van het Gender en Generations Programme.

De relatie tussen aandachtswijken, gezondheid/leefstijl, en inkomen, vermogen en welvaart is onderwerp van onderzoek met de UvA (vakgroep Sociale Geneeskunde). Met de EUR (Instituut Maatschappelijke Gezondheidszorg) en Netspar loopt er een onderzoek naar de rol van welvaart, opleiding, arbeid en gezondheid bij voortijdige uittreding uit arbeid. Genoemde onderzoeken worden grotendeels uitgevoerd met behulp van het Sociaal Statistisch Bestand (SSB). Dit resulteert in 2014 in gezamenlijke internationale artikelen.

In samenwerking met de VU voert het CBS onderzoek uit naar internationale goederenstromen, waaronder de doorvoer.

Om een integraal beeld te geven van de woningmarkt stelt het CBS per kwartaal data beschikbaar over onder meer de conjunctuur, koopprijzen en bouwvergunningen voor de monitor koopwoningmarkt. Deze monitor is een gezamenlijke publicatie van het onderzoeksinstituut OTB van de TU Delft, het CBS, het Bureau Krediet Registratie (BKR), het Hypotheken Data Netwerk, de Nederlandse Vereniging van Makelaars, de Vereniging Eigen Huis en het Waarborgfonds Eigen Woning. De rapportage en de daarin opgenomen analyses verschijnen onder verantwoordelijkheid van OTB.

4.3 Dienstverlening en communicatie

Alle statistieken van het CBS zijn via internet beschikbaar. In 2014 zijn de data en publicaties van het CBS op het internet beter toegankelijk omdat de website wordt vernieuwd. Het CBS kan daardoor de dienstverlening verder verbeteren. In bijlage A zijn onder Toegankelijkheid van informatie andere ontwikkelingen vermeld bij de dienstverlening aan gebruikers.

Zoals in de inleiding van het jaarplan is aangegeven gaat begin 2014 de nieuwe CBS-website live. Met deze website is ook een robuuste basis gelegd voor het kunnen inspelen op toekomstige ontwikkelingen op het terrein van de digitale informatievoorziening. Het CBS gaat in 2014 alle data die voor gebruikers te raadplegen zijn via StatLine ook beschikbaar stellen in de vorm van zogenaamde open data. Het aanbieden van statistiekuitkomsten als open data zal grootgebruikers, datajournalisten en app-bouwers aantrekken.

Met slimme en innovatieve vormen van data-ontsluiting, zoals visual storytelling, bereikt het CBS nieuwe doelgroepen en wordt het gebruik van CBS-cijfers gestimuleerd.

Gebruikers die via de CBS-website of StatLine niet de gezochte cijfers vinden of vragen hebben over publicaties van Eurostat kunnen contact opnemen met de Infoservice. Klanten die onderzoek door het CBS willen laten doen of specifieke informatie (maatwerk) zoeken kunnen terecht bij het Centrum voor Beleidsstatistiek. Voor daartoe gemachtigde organisaties is het bovendien mogelijk om onder strikte voorwaarden geanonimiseerde data op persoons- of bedrijfsniveau te gebruiken voor onderzoek. Dit kan in de vestiging in Den Haag of Heerlen (on site) of vanuit de eigen organisatie via een beveiligde internetverbinding met het CBS (remote access). Hierbij is het ook mogelijk eigen microdatabestanden in te brengen in het onderzoek. Alle bestanden blijven binnen de streng beveiligde netwerkomgeving van het CBS.

In de bibliotheek van de vestiging van het CBS in Den Haag zijn niet alleen alle CBS-publicaties beschikbaar, maar ook een grote collectie nationale en internationale statistische publicaties. De volledige collectie is opgenomen in een online publiekscatalogus. Externe bezoekers zijn – na afspraak – welkom om de CBS-collectie in te zien.

De afgelopen jaren heeft het CBS via sociale media – Twitter en YouTube – gebruikers geattendeerd op nieuwe producten. Deze kanalen blijft het CBS ook in 2014 inzetten om output te verspreiden.

4.4 Vermindering administratieve lasten voor het bedrijfsleven

Voor het produceren van betrouwbare en samenhangende statistische informatie betreft het CBS de benodigde basisgegevens zoveel mogelijk uit bestaande registraties. Deze registraties zijn echter niet altijd toereikend, waardoor uitvraag bij bedrijven noodzakelijk blijft. Het CBS verzamelt de gegevens op zo'n manier dat de administratieve lasten voor ondernemingen en instellingen (slechts 0,25 procent van de totale rijksbreed veroorzaakte lastendruk) zo laag mogelijk zijn. Ook in 2014 wordt dit beleid gecontinueerd. Het CBS werkt hierbij samen met de Adviesraad Berichtgevers, waarin zowel ondernemers als brancheorganisaties zijn vertegenwoordigd. Deze raad adviseert het CBS over mogelijkheden voor vermindering van lastendruk en verbetering van dienstverlening voor bedrijven.

Zoals al in de inleiding beschreven is een belangrijk uitgangspunt voor het CBS dat bedrijven en vertegenwoordigers van bedrijven nauw worden betrokken bij de vereenvoudiging en modernisering van vragenlijsten. In 2013 is in dit verband samen met de Eigen Vervoerders Organisatie (EVO), Transport en Logistiek Nederland (TLN) en transportondernemers de enquête goederenwegvervoer vernieuwd. In 2014 wordt deze aanpak gevolgd bij de sportorganisaties en -accommodaties, en bij de zeevaart. Bij de zeevaart onderzoekt het CBS de mogelijkheid om douanegegevens te gebruiken in plaats van gegevens van de cargadoorbijbedrijven. Ook onderzoekt het CBS hoe het voor branches relevante statistische informatie terug kan leveren. In 2014 krijgt dit in ieder geval zijn beslag bij de sector transport en logistiek. Daarnaast verkent het CBS de mogelijkheid om voor bedrijven relevante statistische informatie ter beschikking te stellen via het eerder genoemde Digitaal Ondernemersplein (DOP).

Het CBS ondersteunt de verdere ontwikkeling van het overheidsbrede stelsel van basisregistraties. De kwaliteit en de efficiency van de statistiekproductie verbeteren hierdoor en er ontstaan nieuwe mogelijkheden voor vermindering van de administratieve lastendruk.

Ook in 2014 werkt het CBS mee aan het Standard Business Reporting (SBR) programma. Dit is een gezamenlijk project van onder andere de Belastingdienst, EZ, het CBS, de Kamer van Koophandel (KvK) en de banken om de gegevensleveringen van bedrijven aan deze instellingen te uniformeren en vereenvoudigen.

Het CBS, de Belastingdienst en de KvK geven in 2014 verder vorm en inhoud aan het door het CBS genomen initiatief om tot een zogenoemd Referentie Grootboek Schema (RGS) voor financiële bedrijfsadministraties te komen. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met financiële intermediairs, banken en softwareleveranciers. Het RGS heeft als doel externe en interne rapportages uit bedrijfsadministraties efficiënter te produceren door middel van het uniformeren van het grootboekschema.

Het CBS werkt aan een nieuwe opzet van de statistiek internationale handel in goederen met EU-lidstaten (intrastat). Deze opzet komt er op neer dat voor de kleinere importeurs en exporteurs de huidige maandelijkse opgaveverplichting wordt vervangen door een jaarlijkse opgaveverplichting, waardoor de lastendruk van Intrastat halveert. Het CBS

streeft naar implementatie in 2015, maar is daarvoor ook afhankelijk van het Europese wetgevingstraject.

Per 1 januari 2014 heeft het CBS de waarneemdrempel voor Intrastat zowel voor de inkomende als de uitgaande stroom verhoogd van € 900 000 naar € 1 500 000. Dit is het gevolg van een verlaging van de gewenste dekkinggraad door Eurostat. Als gevolg hiervan zijn handelaren waarvoor de jaarlijkse import- of exportwaarde minder dan de waarneemdrempel bedraagt niet opgaveplichtig voor de betreffende handelsstroom.

5.

Statistisch

programm

5.1 Programmavernieuwing

Een analyse van gebruikersbehoeften, uitgevoerd voor het MJP 2014–2018, heeft duidelijk gemaakt dat gebruikers tevreden zijn over het huidige statistiekaanbod. Mede dankzij de recent ontwikkelde statistieken sluit het programma goed aan bij hun behoeften. Op een aantal terreinen is echter nieuwe informatie nodig, bijvoorbeeld over ontwikkelingen in het bedrijfsleven, flexibilisering van de arbeidsmarkt en vermogensposities. Daarnaast zijn er wensen op het gebied van de toegankelijkheid van informatie.

In dit eerste jaar van het nieuwe MJP wordt gestart met het ontwikkelen van nieuwe statistieken over de drie genoemde thema's. Verder komen verbeteringen van de toegankelijkheid van informatie aan de orde. Op deze vier terreinen worden verschillende projecten uitgevoerd om invulling te geven aan de ambities. In 2014 gaat het vooral om onderzoek naar mogelijkheden en te ontwikkelen activiteiten die de komende jaren tot nieuwe producten zullen leiden. Het CBS verwacht op enkele terreinen al in 2014 nieuwe output te genereren. In bijlage A is van elk van de vernieuwingsprojecten een korte beschrijving opgenomen en is aangegeven welke resultaten er in 2014 verwacht worden.

De middelen voor de vernieuwingsprojecten onder het nieuwe MJP 2014–2018 zijn beperkt. In totaal is er 17,8 vte beschikbaar voor de volgende vier thema's: ontwikkelingen in het bedrijfsleven, flexibilisering van de arbeidsmarkt, vermogensposities en toegankelijkheid van informatie.

5.2 Regulier statistisch programma

De reguliere output in 2014 vormt de kern van het werkprogramma van het CBS. In bijlage B zijn per thema twee tabellen opgenomen van de voor 2014 geplande reguliere output. Daarbij worden de volgende publicatievormen onderscheiden:

- persberichten en bijdragen aan het conjunctuurbericht op de CBS-website;
- publicatie op papier of in digitale vorm (als pdf-bestand);
- StatLinetabellen.

Naar verwachting verschijnen er 240 persberichten en conjunctuurberichten. Er worden 200 publicaties samengesteld, die op papier en/of als pdf-bestand beschikbaar komen. Het CBS verzorgt 973 leveringen aan Eurostat. Er komen 293 nieuwe microdatabestanden beschikbaar voor extern onderzoek, via remote access of on site werken. Voor de StatLinegegevens die worden geactualiseerd of nieuw in de database worden opgenomen, is in de tabel in bijlage B de verschijningsfrequentie aangegeven.

Bij de keuze van de onderwerpen voor korte artikelen in het Webmagazine wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de nieuwswaarde van de uitkomsten van de statistiek en de actualiteit. Daarom worden deze niet vooraf op onderwerp of thema gepland. Om een beeld te geven van het aantal: er werden in het afgelopen jaar ruim 20 webartikelen per maand gepubliceerd.

Zoals eerder aangegeven is in bijlage B per thema de geplande output in een tabel weergegeven. Eventuele wijzigingen ten opzichte van het programma van 2013 zijn met een korte tekst toegelicht. Dat kan gaan om nieuwe onderwerpen waarover wordt gepubliceerd of andere wijzen van waarnemen of verwerking die leiden tot gewijzigde output. Tevens is aangegeven welke mutaties zijn gebaseerd op nieuwe Europese regelgeving.

In de laatste paragraaf van bijlage B is een aantal bestanden, tabellen en publicaties opgenomen die meerdere (of alle) thema's bestrijken en daardoor niet zijn in te delen bij een van de thema's. Dit betreft overzichtspublicaties, basisindelingen of tabellen, bestanden of publicaties die voor een van de dossiers op de website worden samengesteld.

Om de bezuinigingen op te vangen wordt naast het verhogen van de efficiency een aantal statistieken beëindigd, in frequentie verlaagd of versoberd. Ook is het publicatiebeleid beoordeeld, gericht op kostenbesparing. Hierbij is het streven de maatschappelijke gevolgen te minimaliseren. Voor zover het beëindigen, het in frequentie verlagen of het versoberen van de statistieken tot gewijzigde output leiden staat dit per thema toegelicht in bijlage B.

5.3 Nieuwe Europese verplichtingen in 2014

In het kader van de begrotingsvoorbereiding voor 2014 heeft het CBS een claim ingediend bij het ministerie van EZ voor nieuwe Europese statistische verplichtingen voor de periode 2014–2018. Hiermee is in 2014 een bedrag van € 1,6 miljoen en 13,0 vte's gemoeid. Met de ontwikkeling van deze nieuwe verplichtingen wordt pas begonnen als de noodzakelijke meerjarige financiering vast staat. De financiering voor de uitvoering van de EU-tranche 2014¹⁾ is nog niet toegekend. Het gaat in 2014 om de volgende projecten:

1. Statistische verplichtingen voortkomend uit het six pack

Om te kunnen voldoen aan de extra rapportageverplichtingen en de kwaliteitseisen in het kader van Richtlijn 2011/85/EU²⁾ en de Wet inzake houdbare financiën van de collectieve sector (Wet HOF) wordt er in 2014 verder gewerkt aan het opzetten van diverse verwerkings- en analysemethoden alsmede het opzetten van een verbeterde EMU-enquête voor decentrale overheden. Daarnaast dienen er vanaf 2014 jaarlijks gegevens aan de Commissie (Eurostat) te worden geleverd over overheidsbedrijven en moeten gegevens over de deelname van de overheid in private ondernemingen gepubliceerd worden.

2. Gezondheidsenquête (European Health Interview Survey)

Om aan de verordening te kunnen voldoen, wordt de Europese Gezondheidsenquête (EHIS) in 2014 door het CBS uitgevoerd. De Europese statistieken op basis van de EHIS hebben

¹⁾ Daarnaast is de financiering van één project van de EU-tranche 2013 nog niet toegekend (Geïntegreerd overheidsregister in het algemeen bedrijfsregister (ABR)- EDP eisen).

²⁾ Richtlijn 2011/85/EU van de Raad van 8 september 2011 in de vaststelling van voorschriften voor begrotingskaders van de lidstaten.

betrekking op de gezondheidstoestand, gezondheidszorg, gezondheidsdeterminanten en sociaalgeografische kenmerken van de bevolking in de leeftijd van 15 jaar en ouder.

3. Statistiek over onderwijzend personeel in het erkende particuliere onderwijs

Om aan de verplichtingen van de verordening te voldoen dienen vanaf 2014 jaarlijks gegevens te worden geleverd aan de Commissie (Eurostat) over leraren die voor de klas staan en academisch personeel, uitgesplitst naar onderwijsniveau, oriëntatie van het programma, geslacht, leeftijd, soort instelling en arbeidspositie.

4. Europese statistieken over toerisme

Om aan de verplichtingen van de verordening te voldoen dienen vanaf 2014 jaarlijks additionele gegevens te worden geleverd aan de Commissie (Eurostat) over dagrecreatie en vakanties.

5. Infrastructuur voor ruimtelijke informatie in de Europese Gemeenschap (INSPIRE)

De Europese richtlijn INSPIRE helpt om de beschikbaarheid, kwaliteit, organisatie, toegang tot en uitwisseling van geo-informatie in Europa te verbeteren. Deze informatie is nodig voor de geïntegreerde aanpak van Europese beleidsvorming op het gebied van milieu. Om aan de verplichtingen van de richtlijn te voldoen wordt er in 2014 gestart met de vertaling van de huidige wijze van opslag van gegevens naar een manier van opslag die de wetgeving voorschrijft. Het gaat hierbij om datasets over zogenaamde vierkanten, bodemgebruik, regionale indelingen/demografie, en gezondheid. Daarnaast start het ontwerpen van een kaartopmaak en het ontwikkelen van downloadservices voor de verschillende datasets.

Een volledig overzicht van de dataleveringen aan Eurostat is opgenomen in bijlage C.

6.

Methodologie,

innovatie en

procesvernieuwing

6.1 Methodologie en onderzoek

Het onderzoek richt zich in 2014 op zes hoofdthema's: Big Data, vernieuwende waarneemmethoden, gebruik van registerdata, mixed-mode designs, efficiënte verwerkingsmethoden en verbetering van het gebruiksgemak van de output.

Het onderzoek naar Big Data voor de statistiek kan in twee brede onderzoeksterreinen worden onderverdeeld: informatie-extractie uit Big Data en schatten op basis van Big Data. Bij informatie-extractie gaat het om het omvormen van ruwe Big Data tot statistisch basismateriaal. Hierbij worden methoden ontwikkeld om grote hoeveelheden data tot behapbare porties terug te brengen. Eveneens worden methoden ontwikkeld om ruis te onderdrukken in Big Data als gevolg van toevallige gebeurtenissen en voor het vertalen van Big Data (zoals sociale mediaberichten) naar statistisch bruikbare begrippen. Bij het schatten op basis van Big Data richt het onderzoek zich in het bijzonder op de vraag: hoe zorgen we er voor dat uitkomsten op basis van Big Data representatief voor de gehele populatie zijn?

Bij het onderzoek naar vernieuwende waarneemmethoden staat het op een efficiënte wijze verzamelen van data centraal, zowel voor respondenten als voor het CBS. In 2014 is het onderzoek op de volgende zaken gericht: gebruik van smartphones als waarneeminstrument, het ontwikkelen van webenquêtes, en het optimaal afstemmen van enerzijds de uitvraag door het CBS aan bedrijfsadministraties en anderzijds interne bedrijfsprocessen bij berichtgevers.

Bij het onderzoek naar het gebruik van administratieve en fiscale registers ligt de focus op vier terreinen. Dat is allereerst het snel kunnen bepalen van de statistische bruikbaarheid van nieuwe en al bestaande registers. Daarnaast is het combineren van registers en enquêtes van groot belang om beter samenhangende output te maken, die relevant is voor beleidsmakers. Ten derde is de focus gericht op het ontwikkelen van analysemethoden om snel kwaliteitsproblemen in registers vast te kunnen stellen. Als vierde is er aandacht voor het maken van stabiele en nauwkeurige schattingen op basis van aan veranderingen onderhevige registers, bijvoorbeeld ten gevolge van nieuwe wet- en regelgeving.

Bij onderzoek naar mixed-mode designs richt het CBS zich onder meer op methoden voor het schatten van hoogwaardige statistische output op basis van meerdere waarneemmodi, zoals papieren vragenlijsten in combinatie met web-enquêtes. Ook worden methoden ontwikkeld voor het corrigeren van waarneemeffecten bij de overgang op mixed-mode waarneming of van de ene waarneemmodus op een andere.

Er zal onderzoek gedaan worden om methoden te ontwikkelen die in de interne verwerkingsprocessen tot efficiëntieverbeteringen leiden, zoals grotere flexibiliteit, snellere output en lagere verwerkingskosten. In 2014 gaat het om de ontwikkeling van methoden om stappen in een controle- en correctieproces efficiënt te configureren en op elkaar af te stemmen. De verwachting is dat toepassing van big data in de statistiek nog niet op afzienbare termijn tot hogere efficiency zal leiden.

Het onderzoek naar het vergroten van het gebruiksgemak van statistische output valt in twee delen uiteen: het presenteren van output en het optimaal gebruikmaken van informatie in eerder verwerkte data. Bij het onderzoek naar het presenteren van output

komen nieuwe visualisatiemethoden aan de orde. Bij het onderzoek naar het optimaal gebruikmaken van informatie in verwerkte data zullen methoden worden ontwikkeld om nauwkeuriger cijfers op laag regionaal niveau te schatten.

Bij elk project wordt gezorgd voor concrete toepassingen en – waar zinvol – een softwareprototype.

Bijlage D biedt een overzicht van de onderzoekspapers en wetenschappelijke publicaties.

6.2 Innovatie

Het doel van het CBS-innovatieprogramma is de innovatieve slagkracht van het CBS verder te vergroten door veelbelovende ideeën te stimuleren en te ondersteunen. Innovatie kan zowel betrekking hebben op product- als op procesvernieuwing. In het innovatieprogramma staan Proof of Concepts (PoC) centraal. De technische faciliteiten van het Innovatielab komen daarbij goed van pas. Afgebakende experimenten richten zich op de haalbaarheid en toepasbaarheid van ideeën voor nieuwe oplossingen. Bij een positief resultaat volgt via een ontwikkeltraject de stap naar reguliere productie. Dat zal in slechts een deel van de gevallen lukken, omdat innovatie inherent risicodragend is. Uit ervaring blijkt dat na een geslaagde PoC ongeveer een kwart van de aangedragen ideeën resulteert in een vervolgtraject.

Het innovatieprogramma wordt afgestemd op het onderzoek genoemd bij 6.1. Zo wordt de toepassing van de onderzoeksresultaten vergroot. De thema's van het innovatieprogramma komen overeen met die van het onderzoeksprogramma. Het CBS investeert bijvoorbeeld veel in het vernieuwen van waarneemmethoden. Innovatie levert daar ook in 2014 een bijdrage aan door experimenten met enquêtering via mobiele devices (smartphones, tablets) en gegevensverzameling via internet- en andere Big Data-bronnen. Aan de publicatiekant helpt innovatie om nieuwe presentatie- en visualisatietechnieken zoals infographics in de praktijk te testen.

Een belangrijk verschil met het CBS-onderzoek is dat innovatie zich vooral richt op kortlopende experimenten, die kunnen leiden tot vernieuwing en concrete toepassing in het statistisch proces. Implementatie van uiteindelijke innovatie is in sommige gevallen afhankelijk van systematisch vervolgonderzoek. Omgekeerd kan een PoC dienen om de toepasbaarheid van theoretische onderzoeksresultaten aan te tonen of te testen. Daarnaast besteedt het innovatieprogramma specifiek aandacht aan IT-vernieuwing, zowel op het gebied van nieuwe middelen en applicaties als nieuwe infrastructurele oplossingen. Dit is bijvoorbeeld nodig voor Big Data, waarbij de grote hoeveelheden gegevens om nieuwe verwerkingsmethoden en -technieken vragen.

Bij veel innovatietrajecten werkt het CBS samen met partijen zoals universiteiten en bedrijven om gebruik te kunnen maken van hun specifieke kennis en expertise. In 2014 is er daarom aandacht voor ideeën en nieuwe ontwikkelingen bij innovatiepartners. Een voorbeeld van samenwerking is Data Delivery. Moderne datavirtualisatie-technologie maakt het mogelijk om verschillende sets van gegevens, die fysiek bovendien op verschillende plaatsen staan, zodanig te ontsluiten dat ze in samenhang geanalyseerd

en bewerkt kunnen worden. Die technologie wordt eerst intern op kleine schaal getest in de vorm van een PoC. Indien succesvol biedt deze techniek op langere termijn ook mogelijkheden om op een veilige manier gegevens te delen tussen CBS-datasets en externe bronnen. Dat zal bijvoorbeeld nodig zijn bij het gebruik van Big Data voor de statistiekproductie. Uiteraard staat hierbij de bescherming van de persoonsgegevens voorop en worden de bestaande regels voor het leveren van informatie hierbij in acht genomen.

6.3 Procesvernieuwing

Procesvernieuwing is essentieel voor het CBS om zijn taken op het terrein van de statistiekproductie in de toekomst te kunnen blijven uitvoeren. Doelstellingen van procesvernieuwing zijn het realiseren van een verdere lastendrukvermindering, kwaliteitsverbetering van de statistieken, een betere aansluiting bij de IT-infrastructuur van andere overheden, efficiencyverhoging binnen de productieprocessen en vermindering van de onderhouds- en beheerslast van IT-systemen. De in eerdere jaren ontwikkelde architecturen, statistische methoden en generieke IT-systemen vormen de basiselementen voor deze procesvernieuwing. Ook worden in 2014 de eerste resultaten van het innovatieprogramma toegepast in de statistiekproductie.

Zoals vermeld in paragraaf 4.4 zet het CBS de inspanningen voort om bij het samenstellen van statistieken nog beter gebruik te maken van informatie die al beschikbaar is in registers, bij overheidsorganen en in administraties van bedrijven. Waar uitvraging nodig blijft, zal dit in toenemende mate digitaal plaatsvinden.

In 2014 wordt, zoals al in de inleiding beschreven, de schriftelijke enquêtering voor de Statistiek Financiën van Grote Ondernemingen vervangen door digitale enquêtering. Daarnaast worden de voorbereidingen getroffen om digitale waarneming in te voeren bij de Producenten Prijs Index en de Diensten Prijs Index. Ook de enquêtering bij personen en huishoudens vindt in steeds grotere mate digitaal plaats.

Voor verschillende sociale en economische statistieken worden in 2014 het verwerkingsproces en de bijbehorende IT-systemen vernieuwd. Daarbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van standaardprocessen en worden eerder ontwikkelde IT-systemen hergebruikt. Dat houdt in dat algemene of zelf ontwikkelde software voor verschillende statistische processen kan worden gebruikt.

7.

Bedrijfsvoering

7.1 Personeel

Het CBS staat de komende jaren voor een flinke opgave. Door de taakstelling van het kabinet-Rutte-I zal de omvang van het personeelsbestand verder moeten krimpen: het werk zal met minder mensen gedaan moeten worden. Dat impliceert dat er veel aandacht nodig is voor de optimale inzet van de medewerkers.

Daarbij wil het CBS ook een aantrekkelijke werkgever zijn en blijven, onder andere door de medewerkers inhoudelijk interessant en uitdagend werk te bieden met aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden, voldoende mobiliteitskansen en loopbaan- en ontwikkelmogelijkheden.

Het bevorderen van de interne mobiliteit onder de huidige medewerkers en het vergroten van hun inzetbaarheid zijn in 2014 dan ook belangrijke aandachtspunten. Hiertoe worden verschillende mobiliteitsbevorderende activiteiten uitgevoerd, zoals het stimuleren van medewerkers om hun inzetbaarheid te vergroten, dan wel het vergemakkelijken van de mogelijkheid om bijvoorbeeld via detacheringen intern en extern brede ervaring op te doen. Ook blijft er in 2014 aandacht voor de arbeidsmarktcommunicatie, onder meer door intensivering van de relatie met universiteiten en hogescholen.

7.2 Risicobeheer en kwaliteitszorg

Met het oog op de beheersing van de risico's bij de statistiekproductie en de bedrijfsvoering zijn op verschillende terreinen maatregelen getroffen. Jaarlijks voert het CBS een risico-inventarisatie uit. De periodieke managementrapporten bevatten rapportages over de maatregelen ter beheersing van de geïdentificeerde risico's. Voor de belangrijkste (imagobepalende) statistieken vindt bovendien jaarlijks een risico-inschatting plaats.

Om risico's ten aanzien van de continuïteit van de statistische processen te verminderen is een uniform systeem van procesborging in gebruik. Alle primaire processen zijn op uniforme wijze beschreven en de procesbeschrijvingen zijn op een centrale plaats ontsloten.

Maatregelen op het gebied van informatiebeveiliging en privacybescherming stellen de vertrouwelijkheid, integriteit en beschikbaarheid van de aan het CBS toevertrouwde gegevens veilig, waarbij de basis gevormd wordt door het Besluit Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksoverheid (VIR), de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) voor de privacybescherming en NEN/ISO 27000 geldt als standaard procesnorm voor de informatiebeveiliging.

Voor het toezicht op de bescherming van persoons- en bedrijfsgegevens is een functionaris voor de gegevensbescherming (FG) aangesteld. Deze bewaakt de naleving van de Wbp en ziet erop toe dat de informatiebeveiliging adequaat is geregeld. Net als in voorgaande jaren zal in 2014 het accent liggen op communicatie, voorlichting en advies. Daarnaast zal de FG voorbereidingen treffen om aan de nieuwe Europese wetgeving op het terrein van de bescherming van persoonsgegevens te voldoen, die in 2015 of 2016 van kracht wordt.

In december 2012 is de Baseline Informatiebeveiliging Rijk (BIR) definitief beschikbaar gekomen en in juni 2013 is een nieuw Beveiligingsvoorschrift Rijksdienst van kracht. Begin 2013 heeft ook het College bescherming persoonsgegevens nieuwe richtsnoeren voor de bescherming van persoonsgegevens gepubliceerd. Op basis van dit nieuwe beleid is ook het informatiebeveiligingsbeleid van het CBS geactualiseerd en opnieuw vastgesteld. In 2014 wordt op basis van een analyse vastgesteld of er aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn om te kunnen voldoen aan het BIR. Vooral het toenemend gebruik van IT-faciliteiten op mobiele apparatuur, de toegang tot de beveiligde CBS-omgeving van buitenaf als gevolg van 'het nieuwe werken' en vragen rondom het mogelijk gebruik van clouddiensten zullen daarbij aandachtspunten zijn. Onderdeel van dit traject is het opstellen van een (technische) risicoanalyse. Deze risicoanalyse kan tevens dienen als kader voor de beveiligingsscan op de IT-omgeving, die voor 2014 op het programma staat.

Kwaliteit heeft voortdurende aandacht, zowel binnen het CBS als binnen het Europese statistische systeem. Het CBS past een kwaliteitsmanagementsysteem toe, gebaseerd op het model van de European Foundation of Quality Management (EFQM). Daarin worden, naast nauwkeurigheid, betrouwbaarheid en tijdigheid van de output, ook andere kwaliteitsaspecten beschouwd, waaronder dataveiligheid en privacybescherming. Verder vormt de Praktijkcode voor Europese Statistieken (Code of Practice, CoP) een belangrijke leidraad voor het CBS. Eind 2011 is een nieuwe versie van de CoP vastgesteld. Deze is in 2012 verder gedetailleerd. Dit heeft tot een nieuwe versie van de kwaliteitsrichtlijnen van het CBS geleid. Deze richtlijnen zijn vanaf 1 januari 2014 van kracht en vormen de basis voor het kwaliteitsmanagementsysteem voor statistische processen van het CBS.

In 2014 en 2015 voert het ESS een review uit bij alle nationale statistische instituten (NSI's) van de EU en dus ook bij het CBS. In deze review wordt getoetst in hoeverre het CBS voldoet aan de CoP. Het CBS anticipeert op deze review door implementatie van de nieuwe kwaliteitsrichtlijnen.

Voor het bewaken van de kwaliteit van statistische producten en bijbehorende productieprocessen hanteert het CBS onder meer audits en self-assessments. Jaarlijks worden tien statistische audits geïnitieerd. Bij de belangrijkste (imagobepalende) statistieken en hun ondersteunende processen wordt ieder jaar een self-assessment uitgevoerd. Deze statistieken zijn verder eens per drie jaar onderwerp van een statistische audit. Bij alle overige statistieken wordt eens in de drie jaar een self-assessment uitgevoerd. Het doel hiervan is analoog aan dat van de statistische audits. Na uitvoering van het self-assessment volgt op basis van een risico-inschatting eventueel een volledige audit van de desbetreffende statistiek.

7.3 Prestatie-indicatoren

De prestatie-indicatoren van het CBS hebben een functie als (extern) verantwoordingsinstrument en als (intern) sturingshulpmiddel. Alle indicatoren samen geven een goed beeld van de prestaties van het CBS, zowel op het gebied van de kerntaken als op dat van de bedrijfsvoering.

De indicatoren zijn onderscheiden naar verschillende (deel)terreinen, zoals statistiek (kwaliteit, gebruik van output, vernieuwing, klanttevredenheid), bedrijfsvoering (personeel, financiën) en enquêtedruk.

In bijlage E van dit jaarplan zijn de prestatie-indicatoren opgenomen voor de externe verantwoording.

8.

Begroting

2014

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de gebudgetteerde kosten en wordt een toelichting gegeven op de belangrijkste ontwikkelingen hierin.

Uitgangspunten begroting 2014

1. De begroting is opgesteld op basis van het financieel meerjarenkader.
2. De taakstelling Rutte 1 tot en met 2014 is verwerkt in de EZ-bijdrage. Dit betreft een bedrag van € 34,7 miljoen. De totale taakstelling Rutte I bedraagt € 40,3 miljoen.
3. Voor programmavernieuwing is conform het Meerjarenprogramma 2014–2018 een bedrag van in totaal circa € 2 miljoen begroot.
4. Voor procesvernieuwing is binnen de reguliere begroting een bedrag van € 3 miljoen begroot. Daarnaast is nog € 3 miljoen extra gereserveerd voor aanvullende investeringen in procesvernieuwing ten behoeve van extra efficiencyverhoging. Dit is conform de financiële kaders van het Meerjarenprogramma 2014–2018.
5. Als gevolg van de late besluitvorming omtrent de toekenning van de financiële middelen zal een deel van de werkzaamheden inzake EU-verplichtingen 12e en 13e tranche (totaal € 0,9 miljoen) niet eind 2013 zijn gerealiseerd, maar in 2014. Dit was in de begroting 2013 al verwerkt. In de begroting 2014 is, zowel qua opbrengsten als kosten, rekening gehouden met een bedrag van € 0,9 miljoen voor werkzaamheden die doorlopen in 2014.
6. Er is geen voorziening gevormd voor mogelijke boventaligheid van medewerkers. In lijn met de financiële uitgangspunten bij het MJP worden er (bijna) geen sociale gevolgen verwacht, ervan uitgaande dat er voldoende interne mobiliteit is. Eventuele meerkosten zullen binnen de begroting opgevangen worden.
7. Het negatieve resultaat zal worden gefinancierd vanuit het eigen vermogen conform de financiële afspraken met EZ.
8. Er is in deze begroting nog geen rekening gehouden met de EU-verplichtingen 14e tranche (zowel qua kosten, als opbrengsten), aangezien EZ hier nog geen toezeggingen over heeft gedaan. Het totaalbedrag van de 14e tranche claim bedraagt initieel in 2014 € 1,6 miljoen en structureel € 0,7 miljoen vanaf 2016.
9. De taakstelling Rutte 1 loopt in 2014 op tot € 34,7 miljoen. Conform de financiële kaders van het Meerjarenprogramma wordt de toename van de taakstelling in 2014 (€ 14,7 miljoen) als volgt ingevuld:
  - a. € 4,0 miljoen door reductie statistisch programma;
  - b. € 3,5 miljoen door extra efficiency (circa 2,7%);
  - c. € 7,2 miljoen door inzet van eigen vermogen.

De reductie in het statistisch programma is het resultaat van de consultatieronde bij de belangrijkste gebruikers ten behoeve van het Strategische Meerjarenprogramma 2014–2018. De efficiencybesparing van 2,7% wordt gerealiseerd op drie terreinen (statistiek, IT en bedrijfsvoering) door verdere standaardisatie, het stroomlijnen van werkprocessen en door het effect van reeds in voorgaande jaren getroffen efficiëncymaatregelen (waarvan de (natuurlijke) uitstroom van medewerkers in 2014 plaatsvindt).

CBS-begroting 2014

	Budget 2014	Prognose 2013	Budget 2013	Realisatie 2012
	x 1 000 €			
Omzet	154 373	175 903	175 683	182 928
Omzet derden	19 975	20 146	18 729	23 640
Totaal bedrijfsopbrengsten	174 348	196 049	194 412	206 568
Personeel	139 054	147 462	145 586	149 019
Huisvesting	13 741	14 137	13 930	13 611
Bureaunkosten	4 946	4 647	5 487	5 079
Automatiseringskosten	6 435	5 919	6 366	6 412
Totaal reis- en verblijfskosten	3 884	3 749	4 306	4 047
Totaal advieskosten	2 981	3 033	3 440	2 945
Overige bedrijfslasten	3 417	3 891	4 681	3 539
Afschrijvingen	7 327	8 962	10 338	9 270
Bedrijfslasten	181 785	191 800	194 134	193 922
Rente	250	-500	-250	-496
Resultaat	-7 187	3 749	28	12 150
Extra investering procesvernieuwing	-3 000	0	0	0
Mutatie voorzieningen	0	-2 000	0	1 315
Totaal resultaat	-10 187	1 749	28	13 465

Toelichting begroting 2014

Omzet Ministerie EZ

	Budget 2014
	x 1 000 €
Ontwerpbegroting 2014	153 785
Mutatie EU-werkzaamheden	900
Overige	-312
Totaal opbrengst EZ	154 373

Onder de omzet EZ zijn de in 2014 te ontvangen gelden ten behoeve van de uitvoering van het werkprogramma opgenomen. Hierin is de taakstelling Rutte 1 (totaal € 34,7 miljoen) tot en met 2014 verwerkt. Een deel van de werkzaamheden inzake EU-verplichtingen 12e en 13e tranche (totaal € 0,9 miljoen) zal niet eind 2013 zijn gerealiseerd, maar in 2014. Dit was in de begroting 2013 al verwerkt. In de begroting 2014 is, zowel qua opbrengsten als kosten, rekening gehouden met een bedrag van € 0,9 miljoen voor werkzaamheden die doorlopen in 2014. De omzet EZ daalt met ruim € 21 miljoen ten opzichte van de begroting 2013. Dit is het gevolg van de taakstelling 2014, de afbouw van EU-werkzaamheden tranche 12/13 door de verschuiving van ontwikkeling naar productie en de eenmalige compensatie (in 2012 en 2013) via het budget EZ voor tijdelijk (in 2012 en 2013) door ABP verhoogde pensioenpremies.

Omzet derden

Hieronder vallen onder andere werk voor derden projecten, shared service projecten, en opbrengsten uit hoofde van het beschikbaar stellen van data. Het betreft werk voor derden opdrachten waar op dit moment al voldoende zekerheid over bestaat. Daarnaast is een stelpost van € 2,5 miljoen opgenomen voor mogelijke nieuwe opdrachten in 2014 op basis van ervaringscijfers. Dit is budgetneutraal verwerkt doordat aan de andere kant ook rekening gehouden wordt met extra extern personeel (stelpost van € 2,5 miljoen).

Personele kosten

Intern personeel (€ 129,5 miljoen)

De personele kosten zijn gebaseerd op de verwachte middelloonsom voor 2014, rekening houdend met de formatie per 1 januari 2014 en mogelijke extra capaciteit voor projecten. De verwachte middelloonsom bedraagt circa € 70 000 per vte en is in lijn met voorgaand jaar. De personele kosten dalen ten opzichte van de begroting 2013 als gevolg van de verdere daling van de formatie met circa 90 vte tot ca 1 780 vte in 2014. De besparingen als gevolg van de taakstelling doen zich grotendeels voor in personele zin. Er is rekening gehouden met een stelpost van € 2 miljoen aan vacatureruimte. Dit is budgetneutraal verwerkt doordat er ook rekening is gehouden met extra inhuur (stelpost van € 2 miljoen) om deze vacatures tijdelijk in te vullen.

Extern personeel (€ 9,5 miljoen)

In lijn met de uitgaven in voorgaande jaren is hierin rekening gehouden met inhuur voor projecten (€ 5 miljoen), inhuur ten behoeve van werk voor derden (€ 2,5 miljoen) en inhuur ter tijdelijke invulling van niet bezette formatieplaatsen (€ 2 miljoen). De inhuur blijft daarmee ruim binnen de Rijksnorm van 10%.

Huisvesting

In de huisvestingskosten zijn naast de huur ook de kosten voor energie en gebouw-gerelateerde kosten zoals bewaking, schoonmaak en exploitatie van het bedrijfsrestaurant opgenomen. De huisvestingskosten van de locaties Den Haag en Heerlen dalen licht ten opzichte van 2013. Enerzijds dalen de huisvestingskosten door de afstoting van een gebouwdeel in Heerlen per 1 juni 2014. Anderzijds stijgen de huisvestingskosten door indexering van de huur.

Bureaunkosten

De bureaunkosten hebben betrekking op telecommunicatie, porti, uitbesteed drukwerk voor publicatie en kosten bibliotheek. De bureaunkosten zijn gedaald ten opzichte van de begroting 2013 door lagere kosten van de bibliotheek en de drukkerij.

Automatiseringskosten

Dit betreffen kosten voor uitbesteed beheer, onderhoud hardware en licenties. Ondanks verdere digitalisering liggen de kosten in lijn met voorgaande jaren. Dit is conform de doelstelling om door middel van procesvernieuwing de onderhouds- en beheerslasten van de IT-systemen beheersbaar te houden.

Reis- en verblijfskosten

De reis- en verblijfskosten bestaan uit het woon-werkverkeer en de kosten voor dienstreizen. Deze kosten zijn grotendeels gerelateerd aan de personele capaciteit en dalen derhalve als gevolg van een dalende bezetting.

Advieskosten

De advieskosten bestaan onder andere uit juridisch advies, fiscaal advies, kosten voor uitbesteden van de salarisadministratie, jaarlijkse accountantskosten en IT-advies. De omvang van de advieskosten ligt in lijn met voorgaande jaren.

Overige materiële kosten

De overige kosten bestaan uit projectgebonden kosten en kosten voor inkoop statistisch grondmateriaal. Deze kosten dalen ten opzichte van de begroting 2013 door lagere materiële kosten bij het waarnemingsproces.

Afschrijvingskosten

De afschrijvingskosten bestaan uit afschrijvingen op cascomodificaties (€ 3 miljoen), afschrijvingen op IT-middelen (€ 3,4 miljoen) en afschrijvingen op kantoorinventaris (€ 1 miljoen). De afschrijvingskosten dalen ten opzichte van voorgaand jaar doordat het overgrote deel van de kantoorinventaris medio 2014 volledig is afgeschreven.

Rente

Bij aflossing van de uitstaande lening in 2013 zijn er in 2014 geen rentelasten meer, maar alleen nog renteopbrengsten over het rekening-courantgoed bij Financiën.

Aansluiting begroting 2014 met het financieel meerjarenkader 2014-2018

De begroting 2014 gaat uit van een resultaat van € 10,2 miljoen negatief. Dit is conform de financiële kaders van het Meerjarenprogramma 2014-2018 (MJP), die zijn behandeld in de Ministerraad. Hierin zijn de taakstellingen Rutte 1 en Lenteakkoord verwerkt.

Zoals in deze financiële kaders is aangegeven, zijn deze taakstellingen alleen te realiseren wanneer er € 15 miljoen beschikbaar is voor investeringen voor procesvernieuwing. Hiervan is er een bedrag van € 3 miljoen in 2014 begroot. Extra financiering door EZ voor deze investeringen is bij indiening van het MJP door het CBS als financiële randvoorwaarde gesteld. EZ heeft het CBS verzocht om deze kosten binnen de eigen bedrijfsvoering en de EV-positie te dekken. Mochten de reserves op termijn negatief dreigen te worden, dan kan dat aanleiding zijn voor nader overleg tot herstel, hetgeen op jaarbasis wordt gezien. Op basis van het meest recente financiële meerjarenbeeld (zoals weergegeven in de onderstaande tabel) is het de verwachting dat deze reserves gedurende de MJP-periode inderdaad negatief worden wanneer EZ de benodigde investeringen niet financiert. Dit financiële meerjarenbeeld is exclusief taakstelling Rutte 2.

Meerjarenbeeld eigen vermogen

	Prognose 2013	Begroot 2014	Begroot 2015	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018
	x 1 000 €					
Eigen vermogen per 1-1	24,0	24,0	14,8	3,7	-5,0	-10,6
Operationeel resultaat boekjaar	2,0	-7,2	-9,1	-6,7	-3,6	-3,1
Extra investeringen in procesvernieuwing t.b.v. efficiency		-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Mutatie reorganisatievoorzieningen	-2,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Eigen vermogen per 31-12	24,0	14,8	3,7	-5,0	-10,6	-15,7

Risicoparaagraaf

Deze begroting bevat de volgende risico's:

1. In de begroting wordt verondersteld dat eventuele prijsstijgingen worden gecompenseerd door EZ. Indien deze compensatie niet plaatsvindt, leidt dit tot een niet voorzien financieel nadeel.
2. In de begroting wordt verondersteld dat een eventuele cao-loonstijging of stijging van sociale lasten wordt gecompenseerd door EZ. Indien deze compensatie niet plaatsvindt, leidt dit tot een niet voorziene financiële tegenvaller. Bij een cao-loonstijging van 1%, betekent dit een extra kostenpost van ruim € 1 miljoen. Momenteel is er nog geen nieuwe cao.
3. Ook wordt verondersteld dat indien het ABP alsnog besluit om de tijdelijk verhoogde pensioenpremies ook in 2014 te continueren, dit door EZ wordt gecompenseerd.
4. In het MJP 2014–2018 is als randvoorwaarde gesteld dat het CBS over de periode 2014 tot en met 2018 een extra bedrag van € 15 miljoen ontvangt voor investeringen in procesvernieuwing ten behoeve van hogere efficiency. EZ is gevraagd om dekking van die kosten. EZ heeft het CBS verzocht om deze investeringen in de eigen bedrijfsvoering op te vangen. Mochten de reserves op termijn negatief dreigen te worden, dan kan dat aanleiding zijn voor nader overleg tot herstel.
5. Er is geen voorziening gevormd voor mogelijke boventaligheid van medewerkers. Het risico op mogelijke overtaligheid wordt ondervangen door het stimuleren van interne mobiliteit onder de medewerkers en het vergroten van hun inzetbaarheid.
6. Er is in deze begroting nog geen rekening gehouden met de EU-verplichtingen 14e tranche (zowel qua kosten, als opbrengsten), aangezien EZ hier nog geen toezeggingen over heeft gedaan. Het totaalbedrag van de 14e tranche claim bedraagt initieel in 2014 € 1,6 miljoen en structureel € 0,7 miljoen vanaf 2016. Hierdoor bestaat het risico dat niet aan de Europese verplichtingen wordt voldaan. Het niet naleven van richtlijnen en verordeningen kan tot boetes/dwangsommen leiden.

Bijlagen

A. Programmavernieuwing

In het MJP 2014–2018 worden drie thema's genoemd waarop de vernieuwingen van het statistisch programma zich concentreren: ontwikkelingen in het bedrijfsleven, flexibilisering van de arbeidsmarkt en vermogensposities. Daarnaast zal extra aandacht worden besteed aan de toegankelijkheid van informatie. Om invulling te geven aan deze prioriteiten, worden verschillende projecten uitgevoerd. Hierna worden deze projecten kort beschreven en wordt vermeld welke resultaten in 2014 worden verwacht.

1. Ontwikkelingen in het bedrijfsleven

Internationalisering en globalisering

De statistieken over globalisering, die in belangrijke mate gedurende de periode van het vorige MJP zijn ontwikkeld, worden verder uitgebouwd langs drie lijnen:

1. Voor het handelsbeleid is geïntegreerde informatie nodig over de handel in diensten en goederen. De thema's binnen dit vraagstuk richten zich op de verschillen tussen bedrijven die wel en geen diensten verhandelen (bijvoorbeeld het verschil in productiviteit, het aantal werknemers of het opleidingsniveau van werknemers). Er komt meer inzicht in de combinatie waarin specifieke goederen met diensten verhandeld worden.
2. Traditioneel ging de aandacht in het economische beleid vooral uit naar het aantrekken van buitenlandse directe investeringen (foreign direct investment (FDI)) en het bevorderen van de export. De integratie van import, export, uitgaande – en directe investeringen leidt tot verdere harmonisatie van de huidige statistieken van handel, Foreign Affiliate Trade Statistics (FATS), FDI en bedrijvendynamiek.
3. Om de dynamiek van de rollen die Nederlandse bedrijven innemen in (internationale) waardeketens inzichtelijk te maken, richt het onderzoek zich erop welke kern- en ondersteunende activiteiten naar het buitenland verplaatst worden. Hierbij is er aandacht voor vragen als welk deel van de waardeketen het betreft (werkgelegenheid, toegevoegde waarde, Research & Development) en waar het hoofdkantoor gevestigd is.

Verwachte resultaten

- Een statistisch beeld van de positie van Nederlandse (multinationale) ondernemingen in (wereldwijde) productieketens/waardeketens;
- publicatie over de integratie van handel in goederen en diensten;
- publicatie over de rol en positie van Nederlandse sectoren in mondiale productieketens.

Regionale economische ontwikkelingen

Er is een toenemende vraag naar regionale statistische informatie over verschillende dimensies van de bedrijven en arbeidsmarkt. De beschikbare regionale statistische informatie wordt in de komende MJP-periode verder uitgebreid met drie statistieken:

1. De gevolgen voor de regionale arbeidsmarkt van nieuwe vestigingen, bedrijfssluitingen en verplaatsingen. De gevolgen zijn afhankelijk van de mate van regionale inbedding van het grote bedrijf (in termen van toeleveranciersrelaties), de mogelijkheden die medewerkers hebben om in andere sectoren in de regio aan de slag te gaan of om een nieuwe baan te vinden in aangrenzende regio's.

2. De clustervorming van bedrijven. Het is voor het economisch beleid van belang om een nader inzicht te krijgen in de invloed op het functioneren van bedrijven van een vestiging in een regio waar veel vergelijkbare bedrijven zijn geconcentreerd.
3. Naast regionale structuurinformatie komt er regionale conjunctuurinformatie beschikbaar door bestaande informatie uit de COEN/Conjunctuurtesten naar kleinere regionale eenheden te verdelen.

Verwachte resultaten

- Tabellen en artikelen met nieuwe regionale informatie;
- kwartaalpublicatie (vanaf medio 2014) van de belangrijkste conjunctuurvariabelen van COEN/Conjunctuurtest op het niveau van landsdelen, provincies, COROP, grootstedelijke gebieden en/of gemeenten voor het bedrijfsleven als geheel.

Digitale handel en webwinkels

De handel via internet heeft de afgelopen jaren een enorme ontwikkeling doorgemaakt. Via twee deelprojecten wordt gewerkt aan een betere beschrijving van de internethandel als fenomeen in de omzetstatistieken.

Het eerste deelproject heeft als doel om in 2014 maandelijkse cijfers te kunnen publiceren over de internetverkoop binnen de korte termijnstatistieken van de detailhandel. Het tweede deelproject richt zich op de middellange termijn en gaat in op het probleem van de branchevervaging binnen de detailhandel, die met name door de toename van internetverkoop wordt aangewakkerd.

Verwachte resultaten

- Een methodologiedocument dat de basis vormt voor het berekenen van omzetontwikkelingen van de internetverkoop;
- een applicatie waarmee analyses van de omzet uit internetverkoop verricht kunnen worden en waarmee relevante overzichten van omzetontwikkelingen voor de publicatie te genereren zijn;
- een StatLinetabel waarin de cijfers over de omzet uit internetverkoop zijn weergegeven;
- een rapport dat inzichtelijk maakt of het toewijzen van postorder- en internetwinkels aan de 'traditionele' branches volgens de Standaard Bedrijfsindeling (SBI) haalbaar is. Het doel van deze toewijzing is om gegeven de verder toenemende branchevervaging te komen tot een strategie hoe op langere termijn de detailhandel beschreven zou kunnen worden.

Duurzaamheid en groene groei

De afgelopen jaren heeft het CBS veel nieuwe producten gerealiseerd binnen dit thema. Er blijkt echter veel vraag naar verdere verdieping, onder andere bij het bedrijfsleven, naar het verband tussen duurzaamheid, groene groei en het bedrijfsleven. Het nieuwe speerpunt richt zich daartoe op drie onderwerpen:

- Verbeteren en uitbreiden van groene groei-indicatoren. Doel van dit projectonderdeel is een verdere verdieping aan te brengen voor bepaalde groene groei indicatoren, met aansluiting op het bestaande raamwerk van de OESO. Vanaf 2014 start de ontwikkeling van indicatoren die relevant zijn voor het bedrijfsleven, zoals de biobased economy, grondstoffenverbruik en grondstoffenefficiëntie.

- Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO). Het CBS heeft veel (micro-)data die geschikt zijn voor benchmarking in het kader van MVO. De analyseresultaten bieden de mogelijkheid om allerlei beleidsvragen te beantwoorden rond de inzet van beleidsinstrumenten, innovatie en (milieu)productiviteit. In 2014 wordt een pilotstudie uit 2013 verder uitgebouwd tot een concreet meetsysteem voor MVO, waarbij onder andere een microdatabase voor milieu-economische gegevens zal worden opgezet.
- Energiebesparing door bedrijven. In de dienstensectoren is het energieverbruik in belangrijke mate afhankelijk van het gebouw waar het bedrijf is gevestigd. Gekoppelde microdata genereren energiebesparingsindicatoren in de dienstensectoren. Door het gebruik van integrale registers zal het ook mogelijk zijn resultaten weer te geven op laag regionaal niveau.

Verwachte resultaten

- Groene groei-indicatoren: eerste vulling van de set van groene groei-indicatoren en begin van de meting van de biobased economy en grondstofefficiëntie op bedrijfstakniveau. Tevens publicatie van de eerste resultaten in een thema-artikel.
- Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO): eerste versie van een meetsysteem MVO. Daarnaast een eerste opzet van de microdatabase milieu-economische gegevens en een voorstel voor betere toegang tot gegevens.
- Energiebesparing door bedrijven: koppeling van energiegegevens uit de klantenbestanden van de energiebedrijven aan de BAG waarmee zonder extra lastendruk voor bedrijven informatie over energiebesparing beschikbaar komt. Eveneens een eerste verkenning van energiebesparingsindicatoren in de dienstensectoren en tijdsontwikkeling over twee of drie jaren. Daarnaast verschijnt er een rapport met inventarisatie van beschikbare besparingsindicatoren van het Internationaal Energie Agentschap (IEA) en van Nederlandse kennisinstituten en planbureaus. Tevens vindt afstemming plaats met stakeholders om te komen tot een voor het beleid relevante statistiek over energiebesparing in Nederland.

2. Flexibilisering van de arbeidsmarkt

Zzp'ers

Als onderdeel van het vorige MJP is gestart met de ontwikkeling van nieuwe statistieken over zzp'ers. De toen vergaarde informatie is nog beperkt, bovendien kon geen onderscheid worden gemaakt tussen 'nieuwe' zzp'ers (die vooral eigen arbeid of diensten aanbieden) en 'klassieke' zzp'ers (die vooral producten verkopen). Doel van het huidige project is om de informatie uit te breiden via de volgende stappen. Eerst wordt gewerkt aan de afbakening van de groep 'nieuwe' zzp'ers op basis van de EBB en beschikbare registraties. Dan volgen nieuwe statistieken over de doorgroei van zzp'ers, de economische betekenis van zzp'ers, de activiteiten van zzp'ers en het beroep op de sociale zekerheid door zzp'ers. De eerste twee onderdelen worden in 2014 uitgevoerd, de overige in de periode 2015-2018.

Verwachte resultaten

- Een onderzoek naar de mogelijkheden om de groep 'nieuwe' zzp'ers via beschikbare registraties zoals die van de Belastingdienst en de Polisadministratie in kaart te brengen;
- een publicatie over doorgroeicijfers van 'nieuwe' zzp'ers met de eerste stroomcijfers, zowel stromen van als stromen naar zzp-status. Dit biedt de mogelijkheid om de doorgroei van 'nieuwe' zzp'ers te vergelijken met die van de 'klassieke' zelfstandigen zonder personeel (zoals eenmanszaken, die vooral producten verkopen).

Flexibele schil

De afgelopen decennia is de arbeidsmarkt in hoog tempo geflexibiliseerd. Door de toegenomen globalisering en de daarmee gepaard gaande fluctuaties in de vraag naar goederen en diensten hebben werkgevers steeds meer behoefte aan flexibel inzetbaar personeel. Doel van dit project is de omvang, structuur en aard van de flexibele arbeidsschil rond bedrijven in relatie tot verschillende bedrijfskenmerken (zoals bedrijfsomvang, bedrijfssector, internationale oriëntatie en levensfase van het bedrijf) in kaart te brengen. Ook komt er informatie over de gevolgen van flexibilisering, in termen van baan- en inkomenszekerheid voor werknemers.

Het project levert op termijn StatLinetabellen op over aantallen werkenden in de flexibele schil naar bedrijfskenmerken, duur van het verblijf in de flexibele schil, stromen tussen de flexibele schil en sociale uitkeringen en de doorstroom vanuit de flexibele schil naar vast werk.

Verwachte resultaten

- Een rapportage over de haalbaarheid van het ontlenen van informatie over het gebruik van flexibele arbeidsconstructies aan registers. Ook wordt onderzocht of de mensen met een flexibele arbeidsrelatie in kaart kunnen worden gebracht door nieuwe vragen in de EBB op te nemen. Op basis van deze nieuwe vraagstelling kan dan vanaf 2015 nieuwe output over de flexibele schil rond bedrijven worden samengesteld;
- Een rapport over de loopbanen van werknemers in de flexibele schil. Het gaat hierbij om de duur van het verblijf in de flexibele schil, transities tussen de flexibele schil en sociale zekerheid en de doorstroom vanuit de flexibele schil naar vast werk.

Arbeidsmigratie en tijdelijke werknemers

Internationale arbeidsmigratie is in de 21e eeuw dynamischer dan voorheen. Met de uitbreiding van de EU staat de Nederlandse arbeidsmarkt open voor alle EU-burgers. Doel van dit project is de structuur, stromen en kenmerken van arbeidsmigratie verder te verdiepen op basis van bestaande registers en koppeling van diverse bestanden. Ook zullen de gevolgen voor de arbeidsmarkt inzichtelijk worden gemaakt. Daarbij wordt onderzocht of de consequenties van de aanwezigheid van tijdelijke (arbeids)migranten voor het Nederlandse sociale zekerheidsstelsel in kaart kunnen worden gebracht.

Statistische informatie over de omvang, samenstelling en arbeidsmarktdynamiek van kennismigranten is nog een onontgonnen terrein. Op basis van de criteria van de Immigratie- en Naturalisatiedienst worden in 2015 EU-kennismigranten statistisch afgebakend. In de resterende programmaperiode zal worden onderzocht of deze groep werknemers doorstroomt naar ondernemerschap of naar meer duurzame arbeidsbetrekkingen.

Verwachte resultaten

- Een rapport over structuur, stromen en kenmerken van arbeidsimmigratie (vooral sectorale en regionale informatie) en over de relatie tussen arbeidsmigranten en de sociale zekerheid.

Motieven voor arbeidsmarktgedrag

Informatie over motieven van actoren op de arbeidsmarkt levert beter inzicht in de werking van de arbeidsmarkt op. Het gaat hierbij om onderzoek naar motieven om van baan te veranderen, om als zelfstandig ondernemer/starter aan de slag te gaan, om te stoppen met werken of juist om de arbeidsmarkt te betreden. Doel van dit project is de bestaande statistieken over stromen van en naar werk en tussen werk en werkloosheid te verrijken met achtergrondinformatie over motieven.

Verwachte resultaten

- Een haalbaarheidsonderzoek naar de mogelijkheden om aan de EBB vragen toe te voegen over motieven van arbeidsmarktgedrag. Als voorbeeld kan daarbij de vraagstelling in de Europese Labour Force Survey (LFS) worden genomen.

3. Vermogensposities

Vermogensposities van huishoudens

Over de vermogensposities van bedrijven is vanuit de statistieken en jaarverslagen reeds veel bekend; over die van huishoudens is de informatie nog beperkt. De economische betekenis van de vermogenspositie van huishoudens is onder meer door een terugtrekkende overheid aan veranderingen onderhevig. Zo zijn er meer risico's op het vlak van pensioen en zorg bij huishoudens komen te liggen. De verschuiving van vermogen naar schuld of onzekerheden over het opgebouwde vermogen, onder meer als gevolg van de ontwikkelingen op de huizenmarkt, is hierbij relevant om in beeld te brengen. De doelstelling van dit project is het verkrijgen van een volledig beeld van de vermogensposities van huishoudens op micro- en macroniveau.

Verwachte resultaten

- Een nota waarin duidelijk wordt in hoeverre beschikbare gegevens en bronnen van onder andere DNB, Belastingdienst, Woononderzoek Nederland volstaan voor het in beeld brengen van opgebouwde vermogens van huishoudens voor de aflossing van de schuld op de eigen woning. Bij positieve resultaten wordt tevens een eerste methodebeschrijving opgeleverd, aangevuld met een eerste opzet van een tabel over opgebouwde vermogens met een bijbehorend thema-artikel over de eerste uitkomsten.

4. Toegankelijkheid van informatie

Investeren in nieuwe technologische ontwikkelingen

Het is voor een goede ontsluiting en optimaal gebruik van CBS-informatie noodzakelijk om te blijven investeren in dienstverlening en aan te sluiten bij nieuwe en moderne methoden om informatie breed toegankelijk te maken. De komende MJP- periode is de inzet gericht op het volgende:

1. Verbeterde toegankelijkheid door het aanbieden van een kaarttool op de website. De vraag naar regionale data is onverminderd groot. Om de toegankelijkheid van deze regionale data te verbeteren, wordt een flexibele kaartmodule ontwikkeld. Daarbij kan de gebruiker zelf aangeven welke data hij zichtbaar wil hebben in kaartvorm en hij kan 'spelen' met de datasets. De hiervoor te bouwen tool krijgt ook opties om de informatie te delen en te exporteren. Deze tool is een dienst die op het kruispunt staat van StatLine, geodata en open data.

2. Vernieuwende dienstverlening aan grootgebruikers, app-bouwers en datajournalisten. Het aanbieden van open data zal grootgebruikers, datajournalisten en nieuwe gebruikers aantrekken zoals app-bouwers. Dit vergt specialistische kennis van experts in de beantwoording van vragen van deze gebruikers. Daarnaast zal gebruik van data op deze nieuwe manieren actief gemonitord worden. Doel hiervan is eventueel misbruik of het ontbreken van bronvermelding te signaleren en - waar nodig - actie te ondernemen. Ook dit vergt opbouw van expertise op het grensvlak van de techniek, statistisch inhoudelijke kennis en de journalistiek.
3. Aanspreken nieuwe doelgroepen met behulp van visuele presentaties. Er is een toenemende behoefte aan visuele presentaties van CBS-informatie. De toegankelijkheid en het gebruik van CBS-data wordt mede bepaald door deze visuele uitingsvormen. Hiervoor wordt geïnvesteerd in technische kennis en in expertise op het gebied van grafische vormgeving.

Verwachte resultaten

- Een prototype van een kaarttool waarmee gebruikers regionale gegevens naar eigen behoefte in kaartvorm kunnen weergeven;
- specialistische kennis en expertise (via opleiding van het huidige personeel en het aantrekken van specialisten) voor support van gebruikers die CBS-data op andere en nieuwe manieren inzetten;
- realisatie van een pilot met compacte statistische informatie in combinatie met beeld.

Vergroten omvang en toegang tot informatie op laag regionaal niveau

De behoefte van gebruikers aan (laag) regionale informatie is toegenomen. Zo krijgen gemeenten als gevolg van de verdere decentralisatie van rijkstaken een steeds belangrijkere positie met als gevolg een grotere statistische informatiebehoefte. De informatie die bij het CBS beschikbaar is, moet nog gemakkelijker kunnen worden gevonden door lokale overheden. Daarnaast is uitbreiding van gegevens en versnelling van publicatie nodig om aan de wensen vanuit het lokale beleid tegemoet te komen.

Data met een locatie (gemeentecijfers, buurtcijfers) vragen om weergave op een kaart. Het CBS zal daarom de koppeling van de statistische data met geografische visualisaties aanbieden (zogenaamde table joining service), zodat de cijfers van het CBS eenvoudig te verwerken zijn in diverse (externe) applicaties met een kaart. Bovendien is het van belang de vindbaarheid van de geografische data te verbeteren. Onderzocht wordt daarom op welke locaties en onder welke voorwaarden het CBS geografische gegevens kan plaatsen op het internet.

Het is belangrijk dat ook over de landsgrenzen heen gegevens met elkaar vergelijkbaar zijn. Een eerste aanzet op Europees niveau is gemaakt met het publiceren van vierkantstatistieken (statistieken over gebieden van bijvoorbeeld 500x500 meter), die ook over de landsgrenzen heen met elkaar vergelijkbaar zijn. De huidige data in deze vierkantstatistieken zijn nog summier en worden vanuit dit project uitgebreid tot een volwaardige set die tot op Europees niveau te gebruiken is. Ook voor het bodemgebruik is er steeds meer vraag vanuit landbouw-, natuur- en milieubeleid om de datasets van de afzonderlijke Europese landen te harmoniseren. Met Europese steun wordt in Nederland een eerste aanzet gemaakt om de gegevens van het bodemgebruik te harmoniseren naar de Europese indeling. Vanaf 2014 is extra capaciteit beschikbaar om tot structurele implementatie over te gaan.

Verwachte resultaten

- Eerste uitbreiding van variabelen op lokaal niveau, met onder andere sociaal-economische gegevens;
- versnelling van de cijfers op lokaal niveau met ruim een half jaar;
- ontwikkelen van een stabielere indeling van wijken en buurten door in samenwerking met gemeenten te komen tot een uniforme en formele statistische classificatie;
- uitbreiding van publicatie van de vierkantstatistieken (statistieken over gebieden van 100x100 meter of 500x500 meter) en/of publicatie van postcodestatistieken;
- de website cbsinuwbuurt.nl upgraden tot een site waar de regionale gegevens tot op lokaal niveau via een kaart worden ontsloten;
- koppeling van statistische data aan de geografie van nederland voor weergave via applicaties op een kaart;
- publicatie over en het vergroten van de bekendheid van geografische cbs-gegevens via internet;
- verder ontwikkelen en publiceren van geografische data (vierkanten en bodemgebruik) die in het kader van de Europese harmonisatie over de landsgrenzen aansluiten.

B. Regulier statistisch programma

1. Arbeid en sociale zekerheid

Voor de Enquête Beroepsbevolking (EBB) worden de data op verschillende manieren verzameld (mixed mode). Dit betekent dat deze grootschalige doorlopende enquête onder huishoudens thans via een persoonlijke ontmoeting, telefonisch of via internet kan worden afgenomen. Deze opzet sluit beter aan bij de wensen van respondenten en bespaart kosten omdat het CBS op voorhand kan kiezen voor de goedkoopste vorm van waarnemen.

Het CBS stelt vanuit de loonaangiftegegevens van de Belastingdienst en het UWV op kwartaalbasis output samen over de ontwikkeling van banen en loonsommen naar economische activiteit. Daarnaast worden op jaarbasis gedetailleerde cijfers gepubliceerd over banen, lonen, uren, uurlonen, activiteit en contractsoort, evenals een ultimo-stand met een regionale verdeling van banen en jaargegevens.

Gezien het belang van frequente en actuele cijfers over de werkgelegenheid in Nederland werkt het CBS aan een systeem waarmee de gegevens uit de loonaangifteketen ook op maandbasis worden verwerkt. Het doel hiervan is om op maandbasis via SSB-componenten op microniveau baandetails beschikbaar te stellen van alle werknemers in Nederland. Op basis hiervan kunnen maandcijfers worden gepubliceerd over de belangrijkste ontwikkelingen rondom de werkgelegenheid in Nederland.

Het verwerkingsgedeelte van het nieuwe systeem is in 2012 gereed gekomen en in 2013 is gewerkt aan het analysedeel. In 2014 zullen, na een periode van proefdraaien, de beide systemen in gebruik worden genomen. De verwachting is dat eind 2014 de eerste componenten beschikbaar kunnen worden gesteld via het SSB. Daarna onderzoekt het CBS op basis van deze componenten de mogelijkheden om nieuwe publicatiereeksen op maandbasis op te stellen. In 2014 wordt nagegaan welke nieuwe, relevante informatie over de arbeidsmarkt valt af te leiden uit de gegevens van de Polisadministratie en hoe die kunnen worden gepubliceerd.

In 2014 verschijnt een nieuwe reeks van de statistiek cao-lonen met het jaar 2010 als basisjaar. Bij deze basisverlegging wordt de statistiek cao-lonen tevens geactualiseerd naar de Standaard Bedrijfsindeling 2008 (SBI 2008). De nieuwe reeks is gebaseerd op informatie uit de Polisadministratie.

In 2014 is het CBS met de KvK betrokken bij het project Werkzame personen per vestiging in het Nieuwe Handelsregister. Dit project is opgestart door het ministerie van EZ in het kader van de administratieve lastenverlichting. Het onderzoek is gericht op het gebruik van gegevens uit de loonaangifteketen om het kenmerk werkzame personen per vestiging in het Handelsregister van de KvK te actualiseren. Hiermee kan de huidige verplichting voor ondernemingen vervallen om jaarlijks wijzigingen in het aantal werkzame personen per vestiging aan het Handelsregister op te geven. In verband met de complexiteit van ongeveer 50 duizend ondernemingen wordt voorgesteld om deze jaarlijkse te enquêteren. Het project moet leiden tot een betere vulling en kwaliteit van het Handelsregister, vooral op vestigingsniveau. Daardoor zal ook de kwaliteit van het Algemeen Bedrijfsregister (ABR)

van het CBS verbeteren. Het CBS kan tevens kwalitatief betere en meer gedetailleerde regionale werkgelegenheidsstatistieken samenstellen. De huidige regionale enquête van het CBS onder 14 duizend ondernemingen en instellingen kan dan vervallen.

In het kader van de sociale voorzieningen verzamelt en publiceert het CBS – mede op verzoek van het ministerie van SZW- gegevens over het beroep op bijstand en over bijstandsgelateerde voorzieningen zoals re-integratie door gemeenten, debiteuren per gemeente en bijstandsfraude. Voor de Bijstandsuitkeringenstatistiek (BUS) worden in 2014 voorbereidingen getroffen, gegeven de invoering van de Participatiewet per 1 januari 2015. Bij de Statistiek Re-integratie door Gemeenten (SRG) is in 2013 een aantal veranderingen doorgevoerd. In 2014 kan daarom voor het eerst worden gepubliceerd over re-integratievoorzieningen. De inhoudelijke veranderingen over fraude bij de bijstand, die afkomstig zijn van de in 2013 geïntegreerde Bijstandsfraude- en bijstandsdebiteurenstatistiek (BDFS), worden in 2014 gepubliceerd.

Bij de statistieken over de volks- en werknemersverzekeringen wordt vanwege de bezuinigingen bij het CBS de statistiek Algemene nabestaandenwet (Anw) met ingang van 2014 gestaakt. Daarnaast worden de plannen betreffende het publiceren van uitkeringsgegevens over de Ziektewet, Algemene Kinderbijslag, Toelagen of andere sociale-verzekeringswetten getemporiseerd.

De recente Europese verordening over het meten van arbeidsongevallen schept voor het CBS een verplichting tot de jaarlijkse levering van gegevens over dodelijke en niet-dodelijke arbeidsongevallen. De levering is gebaseerd op de combinatie van gegevens over ongevallen met verzuim uit de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA), aangevuld met gegevens over dodelijke bedrijfsongevallen uit de statistiek niet-natuurlijke dood. Met ingang van het verslagjaar 2014 worden meer gedetailleerde gegevens over arbeidsongevallen opgeleverd. Hiertoe is in samenspraak met TNO en het ministerie van SZW een aanvullende gegevensverzameling onder werknemers opgezet, waarvan de voorbereiding in 2014 wordt afgerond.

1.1 Arbeid en sociale zekerheid

	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
Aantal berichten				
A. Persberichten en digitale conjunctuurberichten				
Arbeidsomstandigheden		1		
Enquête Beroepsbevolking	1			
Sociale uitkeringen: Bijstand	1	1	1	1
Vacatures	1	1	1	1
Werkloosheid	3	3	3	3
Aantal publicaties				
B. Papieren en digitale publicaties				
Armoedesignalelement 2014 (digitaal)				1
Welvaart in Nederland (papier)		1		
Welvaart in Nederland (digitaal)		1		
Sociaal economische trends (digitaal)	6	6	6	6

1.2 Arbeid en sociale zekerheid

	Frequentie			
	maand	kwartaal	jaar	overig
C. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
AOW	X	X		
Arbeid en inkomen			X	
Arbeid en zorgtaken			X	X
Arbeidsdeelname		X	X	
Arbeidsgehandicapten			X	X
Arbeidskosten		X	X	X
Arbeidsomstandigheden			X	
Arbeidsongeschiktheid	X	X	X	
Banen		X	X	X
Banen, fiscaal loon, zeggenschap bedrijf			X	
Banen, vacatures, werkgelegenheid		X		
Banen, SBI / regio			X	
Banen, bedrijfsgrootte / SBI			X	
Bedrijfseconomisch ontslag			X	
Beroepsbevolking	X	X	X	X
Bijstand, overige inkomensvoorzieningen	X	X		X
cao-lonen	X	X	X	
HO arbeidsmarktpositie afgestudeerden			X	
Lonen en minimumloon	X	X	X	
Loonstructuur			X	
Minimumloon			X	
Mobiliteit beroepsbevolking		X	X	X
Pensioen, pensioenaanspraken, regelingen			X	
Pensioenaanspraken			X	
Personen met uitkering(en)	X	X	X	
Sociale zekerheid			X	
Uitkeringen	X		X	
Vacatures		X		
Vakbeweging en stakingen			X	
Voortijdige schoolverlaters (VSV)			X	
Werkgelegenheid			X	X
Werkloosheid	X	X	X	
Werkloosheidsuitkering	X	X	X	

2. Bedrijven

In 2014 wordt een nieuw productieproces voor de maandelijkse omzetstatistieken in gebruik genomen. Het nieuwe systeem zorgt onder meer voor de aansluiting op kwartaal- en jaaromzetgegevens uit btw-registraties. Dit zorgt voor een efficiëntere verwerking en heeft een positief effect op de kwaliteit van de uitkomsten.

Naast regionale structuurinformatie zal regionale conjunctuurinformatie worden samengesteld op basis van bestaande gegevens van COEN/Conjunctuurtesten. Op eenzelfde wijze zullen ook de COEN-uitkomsten iets verder gedetailleerd worden naar SBI, zodat de cijfers beter aansluiten op de andere bedrijfsstatistieken. Daardoor vormen deze een meer onderling samenhangend geheel en sluiten ze ook beter aan op de branche-indeling van

het DOP. Overigens verkent het CBS, zoals al eerder aangegeven, nog hoe en onder welke voorwaarden het CBS kan bijdragen aan de statistische informatievoorziening via het DOP.

Vanwege de bezuinigingen worden met ingang van 2014 geen cijfers meer gepubliceerd over het gebruik van sociale media door bedrijven en overheden.

2.1 Bedrijven

	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
Aantal berichten				
A. Persberichten en digitale conjunctuurberichten				
Investeringsverwachtingen industrie najaarsmeting				1
Investeringsverwachtingen industrie voorjaarsmeting		1		
Producentenvertrouwen	3	3	3	3
Bedrijfsinvesteringen	3	3	3	3
Faillissementen	4	3	3	3
Aantal publicaties				
B. Papieren en digitale publicaties				
ICT, kennis en economie 2014 (digitaal)		1		
ICT, kennis en economie 2014 (papier)		1		
ICT, kennis en economie 2014 statistische bijlage (digitaal)		1		

2.2 Bedrijven

	Frequentie			
	maand	kwartaal	jaar	overig
C. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Bedrijven			X	
Branche-monitor		X	X	
Conjunctuur	X	X		X
E-commerce			X	
Faillissementen	X		X	X
Financiële gegevens			X	
Financiën niet-financiële ondernemingen			X	X
Financiën van bedrijven				X
Globalisering			X	
Handel goederen naar bedrijfskenmerken			X	
ICT-gebruik				X
ICT-gebruik financiële sector				X
Innovatie				X
International sourcing				X
Investeringen	X		X	X
Investeringen en infrastructuur			X	
Macro-economische kengetallen				X
Menselijk kapitaal			X	
Ondernemingsklimaat			X	X
Patenten			X	
Research & Development			X	X
Uiteindelijke zeggenschap			X	
Vestigingen			X	

3. Bevolking

In 2012 en 2013 zijn in het kader van het project Gezin & Generatie analyses over huishoudenstransities uitgevoerd. Ook is een begin gemaakt met het voor StatLine prepareren van het datamateriaal. In 2014 is dit gepland voor tabellen over immigratie naar huishoudenspositie en huishoudenstransities.

Gegevens over institutionele huishoudens worden in 2014 via een nieuw ontwikkelde methode geproduceerd. Hiermee verbetert indirect ook de kwaliteit van de statistiek over particuliere huishoudens.

In 2014 vinden de eerste publicaties plaats over de uitkomsten van het Onderzoek Gezinsvorming 2013, dat eenmaal in de vijf jaar plaatsvindt. De reguliere output betreft enkele actualisaties van StatLine en enige nieuwe tabellen. Daarnaast vinden analyses plaats voor onderbouwing van de hypothesen voor de bevolkings- en huishoudensprognose en worden enkele demografische artikelen gepubliceerd.

3.1 Bevolking

	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
Aantal berichten				
A. Persberichten en digitale conjunctuurberichten				
Bevolkingsontwikkeling	1		1	
Regionale Bevolkingsprognose			1	
Aantal publicaties				
B. Papieren en digitale publicaties				
Jaarrapport Landelijke jeugdmonitor 2014 (papier)				1
Jaarrapport Landelijke jeugdmonitor 2014 (digitaal)				1
Nieuwe families in Nederland (ism UU) (papier)				1
The Dutch Virtual Census of 2011 (papier)				1
Bevolkingstrends (digitaal)	6	6	6	6
Demografische kerncijfers per gemeente (editie 2014) (digitaal)				1

3.2 Bevolking

	Frequentie			
	maand	kwartaal	jaar	overig
C. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Allochtonen/herkomstgroepering		X	X	X
Asielverzoeken	X			
Bevolking			X	X
Bevolking per postcode				X
Bevolkingsontwikkeling			X	X
Bevolkingsprognose				X
Doodsoorzaken	X		X	
Geboorte			X	X

3.2 Bevolking (slot)

	Frequentie			
	maand	kwartaal	jaar	overig
Historische reeksen			X	X
Huishoudens			X	X
Huishoudensprognose				X
Huwelijksontbindingen			X	X
Huwen			X	X
Huwen en huwelijksontbinding			X	
Immigratie en emigratie			X	
Kernprognose; 2011-2060				X
Levensverwachting			X	X
Maandcijfers	X	X		
Medische beslissing levenseinde				X
Nationaliteit			X	
Onderzoek gezinsvorming				X
Prognose				X
Regionale prognose				X
Sterfte	X		X	X
Verhuizingen			X	X
Verhuizingen tussen gemeenten				X
Voorgaande onderzoeken				X

4. Bouwen en wonen

Ook in 2014 blijft het aanbrengen van meer samenhang in de cijfers over bouwen en wonen een belangrijk aandachtspunt. Vanaf 2014 gaan de woningvoorraadstatistieken op basis van de Basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG) in reguliere productie en worden ze maandelijks gepubliceerd. Door diverse tabellen op basis van de BAG aan het SSB toe te voegen worden de data op microniveau koppelaar gemaakt met andere cijfers. Het resultaat is een verbeterde koppeling tussen woningen en bewoners. Dat biedt meer invalshoeken voor publicaties en maatwerkopdrachten. Daarnaast wordt in 2014 een aantal afgeleide tabellen omgezet op basis van informatie uit de BAG. Dat zijn tabellen over eigendom van woningen, leegstand, doorstroming op de woningmarkt en woningen en bewoners.

Vanaf de tweede helft van 2014 worden op kwartaalbasis diverse kenmerken over het woningaanbod gepubliceerd. Op basis van het woningaanbod op internet via diverse sites wordt dan informatie geboden over onder andere de gemiddelde aanbodtijd en de vraagprijs.

De maandelijks omzetstatistieken worden in 2014 aangesloten op de kwartaal- en jaaromzetgegevens uit btw-registraties. Van deze omzetstatistieken verschijnen in 2014 cijfers die zijn gecorrigeerd voor seizoen en aantal werkdagen.

Als gevolg van de aan het CBS opgelegde bezuinigingen wordt informatie over de kwaliteit van de woning en woonomgeving en woonlasten in 2014 beëindigd.

4.1 Bouwen en wonen

	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
Aantal berichten				
A. Persberichten en digitale conjunctuurberichten				
Bouwvergunningen			1	
Prijsontwikkeling bestaande koopwoningen	3	3	3	3
Woningvoorraad uit BAG			1	
Aantal publicaties				
B. Papieren en digitale publicaties				
Land en water (papier)	2	2	2	3
Stedebouw en architectuur (digitaal)	3	2	2	2

4.2 Bouwen en wonen

	Frequentie			
	maand	kwartaal	jaar	overig
C. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Bouwen en wonen				X
Bouwkosten	X	X		
Bouwnijverheid, branches	X	X	X	
Bouwvergunningen	X	X	X	
Voorraad woningen en gebouwen	X	X	X	X
Waarde en verkoopprijzen woningen	X	X	X	X
Wonen			X	X
Woningbouw			X	X

5. Financiële en zakelijke diensten

Voor de omzetstatistieken gebruikt het CBS in 2014 in toenemende mate de btw-registers. Dit brengt zowel een verbetering van de kwaliteit van de statistieken als verlaging van de administratieve lastendruk met zich mee. Deze uitkomsten worden tevens als referentie gebruikt voor de productiestatistieken.

Omdat het aandeel van de zakelijke diensten in de totale economie een stijgende lijn laat zien, groeit de behoefte aan een uitbreiding van de statistieken over deze sector. In dit kader neemt het CBS deel aan een Eurostat Taskforce gericht op de ontwikkeling van een productieindicator voor diensten (Index of Service Production). Op grond van onderzoekswerkzaamheden in 2014 worden de mogelijkheden voor de samenstelling van zo'n statistiek bepaald. De resultaten zullen naar verwachting medebepalend zijn voor de inhoud van een toekomstige EU-verordening.

De diverse monitoren over onder andere omzetontwikkelingen van het bedrijfsleven worden in 2014 vernieuwd qua presentatie en inhoud. Aanvullingen met andere statistieken completeren het beeld van de ontwikkeling van de bedrijfstak. Als gevolg van de bezuinigingen vervallen voor de statistiek Financiële markten met ingang van 2014 de enquêtes over consumptief krediet en spaarvormen. Dit betekent het einde

van de CBS-publicaties over vormen en afzetkanalen van consumptief krediet, spaarvormen en creditcard krediet. De reeksen over het beroep op de Nederlandse kapitaalmarkt via de Amsterdamse effectenbeurs, roodstand en spaargelden worden wel voortgezet. Deze laatste twee reeksen zijn gebaseerd op waarneming door DNB.

5.1 Financiële en zakelijke diensten

	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
Aantal berichten				
A. Persberichten en digitale conjunctuurberichten				
Uitzendbranche	1	1	1	1
Aantal publicaties				
B. Papieren en digitale publicaties				
Monitor IT dienstverlening (digitaal)	1	1	1	1
Monitoren Zakelijke Dienstverlening (digitaal)	1	1	1	1

5.2 Financiële en zakelijke diensten

	Frequentie			
	maand	kwartaal	jaar	overig
C. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Branches	X	X		
Dienstenprijzen		X		
Financiële instellingen			X	
Institutionele beleggers		X	X	
Kredietinstellingen			X	
Pensioenfondsen			X	
Uitzendbranche		X	X	
Verzekeraars			X	
Verzekeraars en pensioenfondsen			X	
Zakelijke en overige dienstverlening		X	X	

6. Gezondheid en welzijn

In 2014 wordt de Gezondheidsenquête volgens een vernieuwde methode uitgevoerd, waardoor de uitkomsten direct via het SSB worden gepubliceerd. De nieuwe enquête bestaat uit één vragenlijst, waarin ook de kernmodule over leefstijl is opgenomen. Deze kernmodule maakt deel uit van het samenwerkingsverband van de Leefstijlmonitor. Dit samenwerkingsverband is door het ministerie van VWS geïnitieerd tussen het CBS, het RIVM en diverse leefstijlinstituten. Op basis van de Gezondheidsenquête worden in 2014 verdiepende analyses over de gezondheidstoestand en de gezondheidsverschillen in Nederland uitgevoerd.

De StatLinetabellen voor het Gezondheids Statistisch Bestand (GSB) worden in 2014 uitgebreid met tabellen op basis van met de GBA persoonsgegevens gekoppelde informatie van diagnosebehandelingscombinaties (DBC's). Het CBS beschikt over DBC-registraties van

de curatieve geestelijke gezondheidszorg (GGZ) en van de medisch specialistische zorg in ziekenhuizen en zelfstandige behandelcentra.

Met ingang van het verslagjaar 2013 is het CBS overgestapt op het grotendeels automatisch coderen van doodsoorzaken met het internationale softwareprogramma IRIS. Een van de voordelen hiervan is dat de internationale vergelijkbaarheid van deze cijfers wordt vergroot. De overstap op de nieuwe werkwijze brengt verschuivingen in de statistiek met zich mee en resulteert derhalve in een aantal nieuwe StatLinetabellen.

In september 2013 is de eerste release van de Monitor Langdurige Zorg (MLZ) gepubliceerd, in de vorm van een openbaar toegankelijke website. Het CBS stelt de MLZ samen in opdracht van het ministerie van VWS. Het doel van de MLZ is informatie over de langdurige zorg in Nederland uit verschillende bronnen bijeen te brengen. Er worden naast jaarcijfers ook kwartaalcijfers gepubliceerd. In 2014 worden tabellen toegevoegd over gebruikers van persoonsgebonden budgetten en over indicaties voor geestelijke gezondheidszorg, die afgegeven worden door de Bureaus Jeugdzorg.

Het CBS start in opdracht van het ministerie van VWS met het verzamelen van cliëntgegevens binnen het domein van de nieuwe Jeugdwet. In het kader van deze opdracht wordt in 2014 een statistiek over jeugdzorgcliënten ontwikkeld met de centrale onderwerpen: wie gebruikt welke zorg, uitgesplitst naar gemeente en persoonskenmerken.

In het kader van de verdere ontwikkeling van de berekening van de Hospital Standardised Mortality Ratio (HSMR) voert het CBS in 2014 een onderzoek uit naar de mogelijkheden van implementatie van een nieuwe indicator. Die neemt naast de ziekenhuissterfte ook de sterfte kort na ontslag uit het ziekenhuis mee. Het CBS berekent sinds 2011 de HSMR's voor de Nederlandse ziekenhuizen op verzoek van en gefinancierd door Dutch Hospital Data.

Als gevolg van de aan het CBS opgelegde bezuinigingen worden de volgende statistieken op het terrein van gezondheid en zorg met ingang van 2014 beëindigd:

- de (afgeleide) statistiek financiën en personeel van apotheken
- de statistiek onverzekerden tegen ziektekosten
- de statistiek productie en patiënten van trombosediensten
- tevredenheid van patiënten met de geboden zorg.

6.1 Gezondheid en welzijn

	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
Aantal berichten				
A. Persberichten en digitale conjunctuurberichten				
Verkeersdoden		1		
Zorgrekeningen		1		
Aantal publicaties				
B. Papieren en digitale publicaties				
Gezondheid en zorg in cijfers 2014 (papier)			1	
Gezondheid en zorg in cijfers 2014 (digitaal)			1	

6.2 Gezondheid en welzijn

	Frequentie			
	maand	kwartaal	jaar	overig
C. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Arbeidsgehandicapten en ziekteverzuim		X	X	X
Doodsoorzaken	X		X	
Doodsoorzaken regionaal			X	
Drugsgebruik			X	
Ervaren gezondheid, leefstijl, preventie			X	X
Financiering en uitgaven zorg			X	X
Geestelijke gezondheidszorg				X
Geneesmiddelen			X	
Geregistreerde contacten met de huisarts			X	
Gezonde levensverwachting			X	X
Gezondheid en welzijn			X	X
Leefstijl			X	
Medische beslissing levenseinde				X
Medische contacten			X	
Medische voorzieningen			X	
Overledenen in ziekenhuis				X
Perinatale en zuigelingensterfte				X
Preventief gedrag			X	X
Voorgaande onderzoeken				X
Wanbetalers zorgverzekering				X
Welzijn			X	X
Ziekenhuis: patiënten, opnamen, operaties			X	X
Zorg met verblijf			X	
Zorg zonder verblijf			X	X
Zorgaanbieders; personeel en financiën			X	
Zorgverzekering			X	

7. Handel en horeca

In 2014 komen er nieuwe kwartaalreeksen voor de omzetontwikkeling van horeca, kappers en schoonheidssalons. De huidige maandreeksen vervallen als gevolg van bezuinigingen. Verbeteringen in de nieuwe reeksen zijn de overgang op omzetontwikkeling exclusief btw en de aanvulling met seizoens- en werkdaggecorrigeerde cijfers.

Als gevolg van de bezuinigingen wordt het Kwartaalbericht detailhandel dat in samenwerking met Hoofdbedrijfschap detailhandel werd uitgebracht met ingang van 2014 stopgezet.

7.1 Handel en horeca

	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
Aantal berichten				
A. Persberichten en digitale conjunctuurberichten				
Omzet detailhandel	3	3	3	3
Omzet traditionele horeca	1	1	1	1
Aantal publicaties				
B. Papieren en digitale publicaties				
Monitor horeca (digitaal)	1	1	1	1
Monitor Motor- en autobranche (digitaal)	1	1	1	1
Monitor detailhandel (digitaal)	1	1	1	1

7.2 Handel en horeca

	Frequentie			
	maand	kwartaal	jaar	overig
C. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Detailhandel, branches	X		X	
Groothandel, branches		X	X	
Handel en horeca			X	
Horeca, branches		X	X	
Motor- en autobranche	X	X	X	

8. Industrie en energie

In de eerste helft van 2014 komt een uitsplitsing van gegevens over het energieverbruik van bedrijven naar gemeenteniveau beschikbaar. Het zijn de resultaten van een onderzoek dat in opdracht van het ministerie van I&M, het Interprovinciaal Overleg (IPO) en een aantal grote gemeenten door het CBS is uitgevoerd. Het bronmateriaal zijn de klantenbestanden van netbedrijven. De uitsplitsing van gegevens kan vanaf 2014 zonder extra kosten uitgevoerd worden, voor zover de uitsplitsing jaarlijks in de bronbestanden beschikbaar komt. Om die reden wordt de uitsplitsing van gegevens vanaf dit jaar in de reguliere statistiekproductie meegenomen.

In het kader van een toekomstige verordening die in voorbereiding is, worden de energierekeningen, de statistiek van de milieusector, the environmental goods and services sector (EGSS) en de milieukosten verder ontwikkeld. Deze werkzaamheden zullen deels worden gefinancierd door Eurostat. De maandelijkse omzetstatistieken worden in 2014 aangesloten op de kwartaal- en jaaromzetgegevens uit btw-registraties. Ook worden voor deze omzetstatistieken in 2014 seizoens- en werkdaggecorrigeerde cijfers gepubliceerd.

De jaarlijkse statistiek over goederenproductie door de industriesector zal vrijwel geheel via een digitale vragenlijst worden waargenomen. In 2013 is de nieuwe vragenlijst in gebruik genomen. Voor de enquêtering in 2014 over het verslagjaar 2013 wordt de vragenlijst verder

verbeterd op grond van de ervaringen van gebruikers in 2013. Voorheen vond de enquête voor deze statistiek nog volledig plaats door middel van schriftelijke vragenlijsten. Als gevolg van de bezuinigingen is het samenstellen van de industriearadar eind 2013 stopgezet.

8.1 Industrie en energie

		Kwartaal van verschijnen			
		Q1	Q2	Q3	Q4
		Aantal berichten			
A. Persberichten en digitale conjunctuurberichten					
Productie industrie		3	3	3	3
		Aantal publicaties			
B. Papieren en digitale publicaties					
Hernieuwbare energie in Nederland 2013 (papier)				1	
Industriemonitor (digitaal)		3	3	3	3

8.2 Industrie en energie

	Frequentie			
	maand	kwartaal	jaar	overig
C. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Aardgas, aardolie, kolen	X			X
Elektriciteit en warmte	X		X	
Energieprijzen en branchegegevens	X	X	X	X
Energieverbruik naar sector	X		X	
Hernieuwbare energie	X	X	X	
Industrie, branches	X		X	X
Industrie en energie			X	X
Totaalbeeld energie	X	X		X

9. Inkomen en bestedingen

Het Budgetonderzoek (BO) is recentelijk ingrijpend gereviseerd en nu volledig gebaseerd op waarneming via internet (CAWI). Als gevolg van de bezuinigingen zal het BO nog maar eens in de vijf jaar worden uitgevoerd.

Het sinds 2013 op integrale waarneming gebaseerde en in het SSB geïncorporeerde Regionaal Inkomensonderzoek (RIO) wordt in 2014 geïntegreerd en geharmoniseerd met de landelijke inkomensinformatie. Tot en met 2013 wordt via het Inkomenspanelonderzoek (IPO) alleen op steekproefbasis in deze landelijke inkomensinformatie voorzien. Het vanaf 2014 integraal en geharmoniseerd via het SSB beschikbaar gestelde totaalpakket aan inkomensinformatie staat garant voor een flinke kwaliteitsverbetering in het aanbod van CBS-inkomensgegevens. Dit komt onder meer door het beschikbaar komen van betrouwbare laagregionale inkomensinformatie.

Ingegeven door fiscale wijzigingen in de inkomensaangiften (box 3) wordt ook in 2014 volstaan met publicatie van uitsluitend definitieve cijfers van de Vermogensstatistiek per 1 januari van het desbetreffende peiljaar.

Overeenkomstig Europese regelgeving vindt ook in 2014 waarneming plaats voor het European Community Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC). De vereiste leveringen op basis van de gegevens uit 2013 vinden eind 2014 plaats. Daarnaast wordt gewerkt aan een herziening van het design van het Nederlandse EU-SILC met als doel sneller te kunnen voorzien in de door de Europese Commissie gewenste armoede-indicatoren.

9.1 Industrie en energie

	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
A. Persberichten en digitale conjunctuurberichten	Aantal berichten			
Consumentenvertrouwen	3	3	3	3
Consumptie van huishoudens	3	3	3	3
Armoede in huishoudens				1

9.2 Inkomen en bestedingen

	Frequentie			
	maand	kwartaal	jaar	overig
C. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Armoede in huishoudens			X	
Belastingen			X	
Bestedingen	X		X	X
Consumentenvertrouwen	X	X		
Inkomen en bestedingen				X
Inkomen van huishoudens			X	
Inkomen van personen			X	
Koopkrachtontwikkeling			X	
Nalatenschappen			X	X
Pensioenaanspraken			X	
Regionale inkomensverdeling			X	
Vermogen			X	X

10. Internationale handel

Voor 2014 zijn twee nieuwe StatLinetabellen voorzien. De eerste tabel maakt verschillen tussen Internationale Handel in Goederen (IHG)-cijfers, Eurostatcijfers en Nationale Rekeningen (NR)-cijfers inzichtelijk en verklaart ze. De tweede tabel geeft cijfers over de bijdrage van de export aan de Nederlandse economie (tijdreeksen en landen van herkomst en bestemming).

Naast de reguliere webmagazine-artikelen en thema-artikelen is in 2014 de inzet gericht op infographics en storytelling.

10.1 Internationale handel

	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
A. Persberichten en digitale conjunctuurberichten	Aantal berichten			
Internationale handel	3	3	3	3

10.2 Internationale handel

	Frequentie			
	maand	kwartaal	jaar	overig
C. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Goederen (SITC) naar landen(groepen)	X			
Goederensoorten, (niet-)EU, per maand	X			
Goederensoorten, landen per jaar			X	
Handel in energie	X			
Handel in goederen	X		X	X
Internationale handel		X		
Kenmerken van bedrijven			X	
Volume en prijs	X			

11. Landbouw

In 2014 komen de resultaten beschikbaar van de Europees verplichte landbouwtelling (Farm Structure Survey) 2013. Deze gegevens worden geleverd aan Eurostat. Deze telling vindt eens in de drie of vier jaar plaats.

De monitoring van duurzame agro-grondstoffen wordt in 2014 als werk voor derden project Door de voorgenomen opheffing van de productschappen in 2014 vervallen gegevensbronnen voor het CBS. De medebewindstaken op het gebied van plant- en diergezondheid, voedselveiligheid en gezondheid en dierenwelzijn worden ondergebracht bij het ministerie van EZ. Deze opheffing kan leiden tot extra werkzaamheden voor het CBS om het reguliere programma van landbouwstatistiek te kunnen uitvoeren.

11.1 Landbouw

	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
B. Papieren en digitale publicaties	Aantal publicaties			
Land- en tuinbouwcijfers vervolg 2014 (papier)		1		

11.2 Landbouw

	Frequentie			
	maand	kwartaal	jaar	overig
C. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Akkerbouw en tuinbouw			X	X
Bestrijdingsmiddelen				X
Biologische landbouw			X	
Dierlijke mest			X	
Energieverbruik en milieukosten			X	X
Landbouw			X	
Landbouw(telling), biologische landbouw			X	X
Mineralenbalansen			X	
Veehouderij, dierlijke mest, balansen		X	X	X
Zee- en kustvisserij		X		X

12. Macro-economie

In 2014 publiceert het CBS de gereviseerde uitkomsten van de nationale rekeningen (NR). Bij de revisie zijn de NR aangepast aan de vernieuwde definities en concepten van het in 2011 internationaal vastgestelde nieuwe ESR 2010. Tegelijkertijd zijn nieuwe statistische inzichten en bronnen in de NR verwerkt. Daarbij is ook betere aansluiting verkregen bij de uitkomsten van een aantal belangrijke vernieuwingstrajecten in de keten van economische statistieken, onder andere bij de internationale handel en het gebruik van btw-data. De revisie leidt onder andere tot een aanpassing van het niveau van de belangrijkste macro-economische variabelen zoals het bruto binnenlands product (bbp) en het bruto nationaal inkomen (bni).

In de eerste helft van 2014 worden de gereviseerde uitkomsten over het verslagjaar 2010 afzonderlijk gepubliceerd. Bij deze cijfers verschijnt een publicatie waarin de achtergronden van aanpassingen als gevolg van het nieuwe ESR en het gebruik van nieuwe bronnen wordt toegelicht. Eind juni komen de resultaten van de aansluitende jaren 2011-2013 beschikbaar. Tegelijkertijd worden dan ook de tijdreeksen terug tot 1995 gepubliceerd. Later in het jaar publiceert het CBS de tijdreeksen terug tot 1990. Het terugrekenen tot 1990 in plaats van 1969 is het gevolg van de bezuinigingen.

In het kader van de bezuinigingen wordt de samenstelling van de Social Accounting Matrix (SAM) beëindigd. Voor de SAM betekent dit dat de reeksen over inkomsten en bestedingen van huishoudens naar de voornaamste bron van inkomen en de samenstelling van het huishouden (beginnend met het verslagjaar 1995) in 2013 met het uitbrengen van de cijfers over 2012 zijn stopgezet.

Als gevolg van bezuinigingen worden enkele detailtabellen van de Nationale rekeningen beperkt.

12.1 Macro-economie

	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
Aantal berichten				
A. Persberichten en digitale conjunctuurberichten				
Economische groei (2e raming)	1	1	1	1
Economische groei en banen (1e raming)	1	1	1	1
Financiën huishoudens, bedrijven en de overheid	1	1	1	1
Inkomsten huishoudens en winst bedrijfsleven	1			
Regionale economische groei		1		
Revisie nationale rekeningen	1			
Saldo en schuld van de overheid	1			
Aantal publicaties				
B. Papieren en digitale publicaties				
De Nederlandse economie 2013 (papier)			1	
De Nederlandse economie 2013 (digitaal)			1	
Environmental accounts of the Netherlands 2013 (papier)				1
Green growth in the Netherlands (editie 2014) (papier)				1
Nationale rekeningen 2013 (papier)			1	
Revisieboek Nationale rekeningen (papier)	1			
De regionale economie 2013 (digitaal)				1
Nederland in 2013 (digitaal)		1		

12.2 Macro-economie

	Frequentie			
	maand	kwartaal	jaar	overig
C. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Arbeidsrekeningen		X	X	
Bbp, productie en bestedingen		X	X	
Financiële markten	X		X	
Groeirekeningen			X	
Inkomens- en vermogensrekeningen		X	X	
Macro-economie		X	X	
Milieurekeningen			X	
Overheidsfinanciën, macro-economisch		X	X	
Regionale rekeningen			X	X
Spaartegoeden en kredieten	X		X	
Toerismerekeningen			X	

13. Natuur en milieu

In 2014 wordt een landdekkend geografisch bestand gemaakt met de internationale classificatie van het Europese Land use and cover area frame survey (LUCAS). Dit bestand sluit aan op het meest recente Bestand Bodemgebruik van het CBS en is geharmoniseerd op Europees niveau. Voor enkele categorieën van het bodemgebruik worden meer details opgenomen, waaronder de bedrijfsterreinen.

Bij de waterstatistieken loopt in 2013 en 2014 een onderzoek in het kader van de Europese subsidie Improvement of statistics on ground water abstractions and use of other water. Het eindrapport van dit onderzoek wordt in augustus 2014 aan Eurostat opgeleverd.

In 2014 neemt een aantal EU-landen een door het CBS en de United Nations University ontwikkelde methode in gebruik om elektronisch afval in kaart te brengen. Het CBS draagt bij aan de uitrol van deze methode. Met het Biological Records Centre van het Centre of Ecology and Hydrology (Natural Environment Research Council, Verenigd Koninkrijk) wordt gewerkt aan het vergelijken van trefkansmodellen en andere methoden om te corrigeren voor waarnemingsinspanning voor de natuurstatistieken.

In het kader van de aan het CBS opgelegde bezuinigingen worden de statistieken over ervaren milieuhinder, -gedrag en -besef bij burgers in 2014 beëindigd.

13.1 Natuur en milieu

	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
Aantal berichten				
A. Persberichten en digitale conjunctuurberichten				
Broedvogels in Nederland 2012 (papier)		1		
Watervogels in Nederland 2012-2013 (papier)		1		
Dierlijke mest en mineralen 2013 (digitaal)				1
Meetprogramma's voor flora en fauna (editie 2014) (digitaal)	1			
Monitor materiaalstromen (editie 2014) (digitaal)				1

13.2 Natuur en Milieu

	Frequentie			
	maand	kwartaal	jaar	overig
C. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Afvalstoffen			X	X
Afvalwaterzuivering bij bedrijven			X	
Bestrijdingsmiddelen				X
Bodemgebruik				X
Dierlijke mest			X	
Emissies naar lucht			X	
Emissies naar water en waterzuivering			X	
Gemeentelijk afval			X	
Milieu			X	
Milieukosten; gehele economie				X
Milieukosten; sectoren			X	X
Milieurekeningen (Nationale rekeningen)			X	
Mineralenbalansen			X	
Natuur			X	X
Natuur en milieu			X	
Uitval motorvoertuigen			X	
Zuivering van stedelijk afvalwater				X

14. Onderwijs

In 2014 wordt in het kader van de aan het CBS opgelegde taakstelling de statistiek Levenlang leren en Post-initieel onderwijs beëindigd. Tevens vindt een frequentieverlaging – van jaarlijks naar tweejaarlijks – plaats bij de samenstelling van onderwijscohorten van verschillende onderwijssoorten (voortgezet onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs, voortijdig schoolverlaters). In het tussenliggende jaar worden de lopende cohorten wel geactualiseerd voor de recente onderwijsposities en diploma's.

Zoals genoemd in 4.2.2 werken het CBS, het ministerie van OCW en de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) in 2014 aan de inrichting van een gezamenlijk online publicatieplatform. Het gevolg van deze ontwikkeling is dat de CBS-publicatie Jaarboek Onderwijs in Cijfers komt te vervallen.

Op verzoek van de EC vindt in 2014 via additionele vragen in de EBB waarneming plaats van de internationale mobiliteit van mbo-leerlingen. De resultaten daarvan komen in 2015 beschikbaar. Naast mbo-mobiliteit moeten eveneens in het kader van de nieuwe Europese verplichting gegevens worden verzameld over learning mobility van studenten. De eerste datalevering moet in 2017 plaatsvinden. In 2014 gaat de voorbereiding daarvan van start.

In 2014 wordt opnieuw onderzoek gedaan naar de loopbanen van gepromoveerden. De waarneming wordt uitgevoerd op verzoek van Eurostat, de OESO en het Instituut voor Statistiek van de UNESCO. Het is een vervolg op het onderzoek dat in 2010 heeft plaatsgevonden. Voor dit onderzoek worden bij Nederlandse universiteiten gegevens van gepromoveerden verzameld. Ook wordt een vragenlijst uitgezet onder degenen die nog in Nederland woonachtig zijn.

14.1 Onderwijs

	Frequentie			
	maand	kwartaal	jaar	overig
C. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Arbeidsmarkt en onderwijs			X	
Financiering en uitgaven onderwijs			X	
HO arbeidsmarktpositie afgestudeerden			X	
HO Ingeschrevenen, eerstejaars, herkomst			X	
Hoger beroepsonderwijs (Hbo)			X	
Hoger onderwijs			X	
Levenlang leren			X	X
MBO deelnemers			X	
MBO doorstroom			X	
MBO geslaagden			X	
MBO instroom			X	
MBO studievoortgang			X	
MBO-gediplomeerden naar arbeidsmarkt			X	
Onderwijs			X	X
Primair onderwijs			X	
VO geslaagden			X	
VO leerlingen			X	
VO stromen en vertraging			X	X
VO studievoortgang brugklassen 2003-2007			X	
Volwasseneneducatie			X	

14.1 Onderwijs (slot)

	Frequentie			
	maand	kwartaal	jaar	overig
Voortgezet onderwijs			X	
VSV; achtergrondkenmerken			X	
VSV; arbeidsmarkt			X	
VSV; studievoortgang			X	
VSV; verdacht van misdrijf			X	
Wetenschappelijk onderwijs (wo)			X	
Woongemeenten leerlingen, studenten			X	

15. Overheid en politiek

In het kader van het six pack worden in 2014 voor het eerst maandcijfers gepubliceerd over de inkomsten en uitgaven van de centrale overheid en de sociale verzekeringsinstellingen. Daarnaast komen jaarcijfers beschikbaar over de belangrijkste voorwaardelijke verplichtingen (publiek-private samenwerkingen, garanties, oninbare vorderingen en verplichtingen van overheidsdeelnemingen) van alle overheidslagen.

De publicatie over de administratieve cijfers van de Rijksoverheid wordt met vijf maanden versneld door gebruik te maken van de najaarsnota.

In de zogeheten EMU-enquête geven de decentrale overheden hun verwachte EMU-saldo aan. In een extra uitvraag van de EMU-enquête wordt medio het jaar de actuele verwachtingswaarde van het EMU-saldo van het lopende begrotingsjaar gerapporteerd. Het CBS gaat over beide enquêtes publiceren op het niveau van individuele gemeenten, provincies en waterschappen.

De Wet Schatkistbankieren treedt op 1 januari 2014 in werking. Deze wet verplicht decentrale overheden om niet direct inzetbare middelen aan te houden bij het Rijk of aan andere decentrale overheden uit te lenen. De wet leidt ertoe dat het CBS extra informatie gaat uitvragen over onderlinge leningen tussen decentrale overheden.

Het CBS heeft het voornemen om vanaf maart 2014 de door decentrale overheden geleverde brondata over de begrotingen en de jaarrekeningen (de Informatie voor Derden, lv3) ook voor extern gebruik beschikbaar te stellen. Verder draagt het CBS bij aan de noodzakelijke aanpassingen van de lv3-leveringen, als gevolg van de per 1 januari 2015 door te voeren decentralisaties.

Als gevolg van de bezuinigingen worden de gereviseerde uitkomsten voor de cijfers over overheidsfinanciën slechts teruggerekend tot 1990. Voor het thema overheid en politiek betekent de programmavermindering ook dat de jaarlijkse actualisatie van de bestaande visualisatie (op de CBS-website) LokaleLastenVergelijker wordt stopgezet. Ook wordt de Persoonlijke Belasting Calculator voor directe belastingen gestopt. De calculator voor de indirecte belastingen wordt niet meer geactualiseerd.

15.1 Overheid en politiek

	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
	Aantal berichten			
A. Persberichten en digitale conjunctuurberichten				
Lokale lasten	1			
Overheidssaldo en -schuld	1			

15.2 Overheid en politiek

	Frequentie			
	maand	kwartaal	jaar	overig
C. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Financiën gemeenschappelijke regelingen			X	
Financiën gemeenten			X	X
Financiën provincies			X	
Financiën rijk			X	
Financiën waterschappen			X	
Nationaal Kiezersonderzoek				X
Overheid, volgens overheidsadministratie	X	X	X	
Overheidsfinanciën, macro-economisch		X	X	
Verkiezingen en politiek				X
Verkiezingen Europees parlement				X
Verkiezingen Gemeenteraden				X
Verkiezingen Provinciale Staten				X
Verkiezingen Tweede Kamer				X
Verkiezingsuitslagen vanaf 1918				X
Verkiezingsuitslagen vanaf 1981				X

16. Prijzen

Er worden voorbereidingen getroffen voor een verdere detaillering van de in Europees verband gebruikte COICOP-classificatie (Classification of Individual Consumption according to Purpose). De classificatie wordt vanaf januari 2016 volledig ingevoerd met als referentiejaar 2015=100 en gaat gelden voor zowel de CPI als de HICP.

De StatLinetabellen met gemiddelde prijzen worden uitgebreid met een aantal nieuwe artikelen. Dit vloeit voort uit het Eurostat-programma Multi Purpose Consumer Price Statistics.

Bij de statistiek producentenprijzen (Producenten Prijs Index) komt een nieuwe digitale vragenlijst voor het eerst via de webbrowser beschikbaar voor een kleine groep bedrijven (berichtgevers). Of deze vragenlijst vervolgens voor alle berichtgevers van deze statistiek gebruikt gaat worden is afhankelijk van onder meer het gebruiksgemak en de kwaliteit van de aangeleverde cijfers. Ook bij de statistiek dienstenprijzen worden voorbereidingen getroffen om een digitale vragenlijst in te voeren.

In 2014 staat een onderzoek op het programma naar de mogelijkheden om van meer branches binnen de dienstensector een reguliere prijsindex samen te stellen. Dit gebeurt

op grond van een financiële bijdrage van Eurostat, vooruitlopend op toekomstige verordeningen voor deze statistiek vanwege het toenemend belang van de dienstensector in de economie.

Een haalbaarheidsonderzoek naar het opzetten van prijsindicatoren voor bedrijfsgebouwen wordt in 2014 afgerond. Dit onderzoek gebeurt op grond van een financiële bijdrage van Eurostat. Er wordt onderzocht welke bronbestanden beschikbaar zijn en hoe daar prijsindicatoren uit kunnen worden afgeleid. Daarnaast zijn methodologische verbeteringen gepland voor enkele prijsindices over de kosten verbonden aan een eigen woning.

Als gevolg van bezuinigingen zijn de statistieken wereldprijzen per dag en tarieven drinkwater voor huishoudelijk verbruik stopgezet.

16.1 Prijzen

	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
Aantal berichten				
A. Persberichten en digitale conjunctuurberichten				
Inflatie	3	3	3	3
Producentenprijzen	3	3	3	3
Aantal publicaties				
B. Papieren en digitale publicaties				
Artikel Land en Water over Prijzen GWW - (papier)	1	1		1
Monitor prijzen commerciële dienstverlening (digitaal)		1	1	1

16.2 Prijzen

	Frequentie			
	maand	kwartaal	jaar	overig
C. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Bouwnijverheid	X	X		
Consumentenprijzen	X		X	X
Dienstenprijzen		X		
Energieprijzen	X	X	X	X
Gemiddelde prijzen			X	
Industrie	X	X	X	
Prijzen bestaande koopwoningen	X	X		

17. Veiligheid en recht

Registerinformatie over personen in de strafrechtsketen wordt in 2014 ontsloten en gekoppeld, waardoor nieuwe informatie beschikbaar komt voor intern en extern onderzoek. Ook verschijnen er nieuwe StatLinetabellen over mensen die strafrechtelijk zijn veroordeeld en over gedetineerden.

Van de Brandweerstatistiek verschijnt er in 2014 een nieuwe editie.

Zoals gemeld in 4.2.2 produceert het CBS samen met het WODC, het ministerie van J&V en de Raad voor de Rechtspraak de publicatie Criminaliteit en Rechtshandhaving 2013 en in samenwerking met de Raad voor Rechtsbijstand de Monitor Wet schuldsanering natuurlijke personen.

In verband met de bezuinigingen wordt met ingang van 2014 een deel van de statistieken over civiel- en bestuursrecht stopgezet. Er zullen geen gegevens meer worden verzameld en gepubliceerd over adopties, over beëindigde echtscheidingsprocedures, over justitiële kinderschermingsmaatregelen en over het bestuursrecht (met uitzondering van asielprocedures). Daarnaast schrijft het CBS niet meer mee aan de publicatie Rechtspleging Civiel en Bestuur.

17.1 Veiligheid en recht

	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
A. Persberichten en digitale conjunctuurberichten	Aantal berichten			
Veiligheid	1			
	Aantal publicaties			
B. Papieren en digitale publicaties				
Criminaliteit en rechtshandhaving 2014 (papier)				1
Brandweerstatistiek 2013 (digitaal)				1
Veiligheidsmonitor 2013 (digitaal)	1			

17.2 Veiligheid en recht

	Frequentie			
	maand	kwartaal	jaar	overig
C. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
(On)veiligheidsbeleving			x	
Asiel en verblijf	x		x	
Bestuursrecht			x	
Brandweer			x	x
Burgers en politie			x	
Civiel recht			x	x
Criminaliteit			x	
Faillissementen	x		x	x
Faillissementen en schuldsaneringen				x
Gesubsidieerde Rechtsbijstand			x	
Veiligheidsmonitor (2008-2012)			x	
Kinderbescherming			x	
Leefbaarheid en overlast woonbuurt			x	
Misdrijven en delicten				x
Onveiligheidsbeleving			x	
Penitentiaire inrichtingen			x	
Preventie			x	

17.2 Veiligheid en recht (slot)

	Frequentie			
	maand	kwartaal	jaar	overig
Rechtsbescherming				x
Rechtspraak en rechtshandhaving			x	
Schuldsaneringen		x		
Slachtofferhulp			x	
Slachtofferschap criminaliteit			x	
Strafrecht			x	
Uitgaven veiligheidszorg			x	
Verdachten van misdrijven			x	x

18. Verkeer en vervoer

De in 2013 gepubliceerde tabel met doorvoercijfers van goederen door Nederland leidt in 2014 tot reguliere output, waarbij tevens mogelijkheden tot uitbreiding worden onderzocht.

In 2013 is de vragenlijst van het goederenvervoer over de weg sterk vereenvoudigd. In 2014 worden er nieuwe kwartaalcijfers gepubliceerd. Samen met TNO en de TU Delft wordt in 2014 onderzoek gedaan naar kansen om beleidsdoelen beter te monitoren op basis van data uit Transportmanagementsystemen (TMS). Omdat er in de wegvervoerbranche veel onduidelijkheid is over wegtransportdefinities, bijvoorbeeld over het begrip beladingsgraad, wordt samen met de brancheorganisaties TLN en EVO in 2014 een begrippenlijst ontwikkeld en gepubliceerd.

In samenwerking met het Havenbedrijf Rotterdam, Haven Amsterdam en Portbase wordt gewerkt aan het toegankelijk en compleet maken van de statistiek van de zeevaart en de achterlandstromen. In 2014 komt daartoe een proefdataset beschikbaar.

Het SSB krijgt in 2014 een update van verschillende componenten voor personen en huishoudens op basis van data van de RDW (Rijksdienst voor het Wegverkeer) en data uit de Nationale Autopas over verkeersprestaties.

18.1 Verkeer en vervoer

	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
Aantal publicaties				
B. Papieren en digitale publicaties				
Monitor transport (papier)	1	1	1	1
Monitor Logistiek en Supply Chain Management (rapportage 2011) (digitaal)		1		

18.2 Verkeer en vervoer

	Frequentie			
	maand	kwartaal	jaar	overig
C. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
(Bedrijfs)bestelauto's			x	
Branches		x	x	
Bromfietsen			x	
Infrastructuur			x	
Mobiliteit van personen			x	
Motorbrandstoffen	x			
Motorvoertuigen	x		x	
Nabijheid van voorzieningen				x
Uitstoot naar de lucht			x	
Uitval motorvoertuigen			x	
Verkeer motorvoertuigen				x
Verkeersprestaties bedrijfsvoertuigen			x	
Verkeersprestaties personenauto's			x	
Verkeersprestaties totaaloverzicht			x	
Vervoer door de lucht	x		x	
Vervoer over land		x	x	
Vervoer over water			x	
Vervoer personen en goederen			x	
Vervoermiddelen			x	
Vervoerwijzen			x	
Voertuigenbezit			x	

19. Vrije tijd en cultuur

In 2014 worden de drie bestaande jaarlijkse publicaties over toerisme en recreatie in Nederland gebundeld in één nieuwe publicatie. Daarbij wordt samenwerking gezocht met externe partners op het terrein van de gastvrijheidsindustrie (de bedrijven en instellingen in de sector toerisme en vrije tijd).

Bij de statistiek Musea wordt nog meer dan voorheen samenwerking gezocht met de Nederlandse Museum Vereniging en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Deze samenwerking heeft tot doel de statistiek nog meer te laten aansluiten bij de behoeften van de belangrijkste gebruikers.

Op basis van het onderzoek Sociale Samenhang en Welzijn worden in 2014 StatLinetabellen samengesteld over politieke en maatschappelijke participatie, sociale contacten en vertrouwen. Daarnaast worden enkele (web)artikelen op basis van de verzamelde gegevens samengesteld en wordt de meetlat Sociale Samenhang gepubliceerd, waarin de afzonderlijke indicatoren in samenhang worden bekeken. In 2014 zal daarnaast een analyse worden uitgevoerd op het Onderzoek Gezinsvorming, waarin vragen zijn gesteld over netwerken van mensen. Ook over religie, de relatie tussen welzijn en sociale samenhang en integratie van bevolkingsgroepen wordt in 2014 gepubliceerd. Dit gebeurt mede op basis van de informatie uit de Enquête Beroepsbevolking, Gezondheidsenquête, EU-SILC (Europese Statistiek over Inkomen en Leefomstandigheden) en het Woononderzoek Nederland.

Ook in 2014 verzamelt het CBS gegevens over het ICT-gebruik door huishoudens in Nederland. Met een in EU-verband geharmoniseerde vragenlijst als basis worden jaarlijks vergelijkbare gegevens verzameld in alle andere lidstaten van de EU. Dat maakt benchmarking binnen Europa mogelijk. Het CBS voert dit onderzoek uit via telefonische enquêtering. Omdat door de ontwikkelingen op de mobiele telefoonmarkt de beschikbaarheid van de voor enquêtering benodigde telefoonnummers voor het CBS gestaag terugloopt, is aanpassing van het design van dit onderzoek vanaf het verslagjaar 2014 nodig. Daarbij gaat naast de telefoon ook het internet als middel fungeren voor het verzamelen van de onderzoeksgegevens.

19.1 Vrije tijd en cultuur

	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
A Persberichten en digitale conjunctuurberichten				
ICT-gebruik huishoudens en personen				1
B. Papieren en digitale publicaties				
Toerisme 2014 (papier)				1
Toerisme 2014 (digitaal)				1

19.2 Vrije tijd en cultuur

	Frequentie			
	maand	kwartaal	jaar	overig
C. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Buitenlandse gasten				X
Cultuur			X	X
Dagrecreatie				X
Deelname vakanties			X	X
Korte vakanties			X	
Kunst			X	
Lange vakanties			X	
Logiesaccommodaties		X		
Musea				X
Recreatie				X
Satellietrekeningen Toerisme			X	
Sport				X
Tijdsbesteding en vrije tijd			X	X
Vakanties			X	X

20. Caribisch Nederland

In april 2013 heeft een consultatieronde plaatsgevonden onder gebruikers op Caribisch Nederland en in Nederland over het statistisch programma voor de eilanden. Hoewel de gebruikers op de eilanden in het algemeen tevreden zijn over het statistisch programma zijn er enkele aanvullende wensen naar voren gekomen. Er is voor formulering en

monitoring van beleid behoefte aan statistische informatie over levensverwachting, werkgelegenheid en lonen, inkomen. Daarnaast is er behoefte aan een bbp-raming. Omdat de fiscale wet- en regelgeving voor Caribisch Nederland afwijkt van de Nederlandse is er behoefte aan inzicht in de ontwikkeling van de collectieve lastendruk. Inmiddels is er door departementen aanvullende financiering beschikbaar gesteld om deze informatie door het CBS te laten verzamelen en te publiceren in 2014.

Daarnaast publiceert het CBS in 2014 statistieken over bevolking, gezondheidszorg, arbeidskrachten, transport, toerisme, energie en water, onderwijs, prijsindexcijfers, vrije tijdsbesteding en uitgaven/bestedingspatroon over Caribisch Nederland.

20.1 Caribisch Nederland

	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
Aantal berichten				
A. Persberichten en digitale conjunctuurberichten				
Inflatie	1	1	1	1
Bedrijvensector		1		1
Nationale Rekeningen Bonaire		1		
Loon/inkomensstatistiek			1	
Gezondheidsstatistiek	1			
Bevolking		1		
Algehele resultaten OMNIBUS-enquête	1			
Bestedingen n.a.v. Budgetonderzoek		1		
Internationale Handel Caribisch Nederland	1	1	1	1
Toerisme	1	1	1	1
Aantal publicaties				
B. Papieren en digitale publicaties				
The Caribbean Netherlands in Figures 2013 (digitaal)				1
The Caribbean Netherlands in Figures 2013 (papier)				1

20.2 Caribisch Nederland

	Frequentie			
	mond	kw	jaar	ov.
C. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Bevolking (w.o. wonen, werken en vrije tijd)		x	x	x
Economie, handel en bedrijvigheid		x	x	x
Caribisch Nederland (algemeen)		x	x	x

21. Dossiers en overige niet-themagebonden output

Het op micro-niveau geïntegreerde Sociaal Statistisch Bestand (SSB) beslaat inmiddels een periode van dertien jaar (1999-2011). In 2014 worden de gegevens van het verslagjaar 2012 toegevoegd. Net als in voorgaande jaren zullen deze gegevens onder bepaalde voorwaarden tevens beschikbaar zijn voor onderzoek door derden, via het Centrum voor Beleidsstatistiek.

Het Europese Volkstellingsprogramma 2011 wordt in 2014 afgerond. Het CBS stelt de gegevens voor deze volkstellingsronde samen op basis van reeds beschikbare administratieve gegevens en de EBB. Op deze wijze geeft het CBS invulling aan de verplichting tot een integrale volks- en woningtelling voor Nederland op peildatum 1 januari 2011, zonder verhoging van lastendruk bij burgers en bedrijven. Bovendien zijn de kosten aanzienlijk lager dan bij een traditionele volkstelling met specifieke vragenlijsten. In 2014 worden de vereiste kwaliteitsrapportages samengesteld en opgeleverd aan Eurostat. Tevens worden de uitkomsten van de volkstelling in 2014 via webartikelen en in een Engelstalige methodologische publicatie nationaal en internationaal voor het voetlicht gebracht.

Het CBS en het SCP brengen ieder om het jaar het Jaarrapport Integratie uit dat een samenhangend en genuanceerd beeld geeft van de integratie van allochtonen in de Nederlandse samenleving. Het CBS stelt het rapport in 2014 op. Deze publicatie bestaat vanaf 2014 uit een overzichtsdeel en een verdiepend deel en wordt samengesteld mede op verzoek van de minister van SZW. Het overzichtsdeel volgt de integratie van allochtonen aan de hand van belangrijke indicatoren op het terrein van onder andere bevolkingssamenstelling, onderwijs, arbeid, inkomen, uitkeringssituatie en criminaliteit. Het verdiepende deel zal enkele deelthema's verder uitwerken.

In 2014 zal de achtste editie van de Emancipatiemonitor worden gemaakt, wederom in samenwerking met het SCP en in opdracht van het ministerie van OCW.

Ook in 2014 brengt het CBS op verzoek van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) de Landelijke Jeugdmonitor uit. Naast het actualiseren van tabellen verschijnen bovendien een aantal webartikelen en een jaarrapport, dat een algemeen beeld schetst van jongeren in Nederland.

In EU-verband wordt een kleine, inmiddels jaarlijkse Urban Audit uitgevoerd met het doel om gecoördineerde statistische informatie over grote steden in Europa samen te stellen. Het CBS levert de indicatoren voor de ruim 50 Nederlandse steden binnen dit Europese stedenonderzoek.

In het kader van taakstellingen worden in 2014 aanvullende onderzoeken op het gebied van productiviteit en kenniseconomie op basis van microdata van bedrijven versoberd.

21.1 Dossiers en overige niet-themagebonden output

	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
Aantal berichten				
A. Persberichten en digitale conjunctuurberichten				
Bedrijfsinvesteringen	3	3	3	3
Conjunctuurklok	3	3	3	3
Emancipatie				1
Aantal publicaties				
B. Papieren en digitale publicaties				
Statistisch jaarboek 2014 (papier)		1		
Statistisch jaarboek 2014 (digitaal)		1		
Eindejaarsboekje 2014 (papier)				1
Eindejaarsboekje 2014 (digitaal)				1
Jaarrapport integratie 2013 (papier)				1
Emancipatiemonitor [Editie 2014] (papier)				1
Emancipatiemonitor [Editie 2014] (digitaal)				1
Etalageboekje (papier)		1		
Etalageboekje (digitaal)		1		
Het Nederlandse ondernemingsklimaat in cijfers 2014 (papier)				1
Het Nederlandse ondernemingsklimaat in cijfers 2014 (digitaal)				1
Nieuwsbrief gemeenten (digitaal)		1		1
Nieuwsbrief wijken en buurten (digitaal)	1	1	1	1
Indeling 22 stadsgewesten en grootstedelijke agglomeraties 2014 (schaal 1:800 000) (papier)	1			
Indeling in 12 provincies 2014 (schaal 1:400 000) (papier)	1			
Indeling in 12 provincies 2014 (schaal 1:800 000) (papier)	1			
Indeling in 40 corop-gebieden 2014 (schaal 1:400 000) (papier)	1			
Indeling in 40 corop-gebieden 2014 (schaal 1:800 000) (papier)	1			
Internationalisation - Quarterly Review (digitaal)	1	1	1	1
Kwaliteitsreeks papers (digitaal)	1	1	1	1
Statistische gegevens per vierkant (100 m) (digitaal)				1
Statistische gegevens per vierkant (500 m) (digitaal)				1
Buurtkaart met cijfers 2011 – update 2 (digitaal)	1			
Buurtkaart met cijfers 2012 – update (digitaal)	1			
Buurtkaart met cijfers 2013 (digitaal)	1			
Discussion paper (digitaal) - n.t.b.	2	2	2	2
MCB paper (digitaal) - n.t.b.	2	2	2	2
Webartikel (digitaal) - n.t.b.	2	2	2	2
Methodologische rapporten (digitaal)	1	1	1	1

21.2 Dossiers en overige niet-themagebonden output

	Frequentie			
	maand	kwartaal	jaar	overig
C. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
<i>Historische reeksen</i>				
Arbeid en sociale zekerheid			X	
Bedrijven			X	
Bevolking			X	X
Bouwen en wonen				X
Energie	X	X		X
Financiële en zakelijke dienstverlening			X	
Gezondheid en welzijn			X	
Handel en horeca			X	
Huishoudens			X	X
Industrie en energie			X	
Inkomen en bestedingen				X
Internationale handel			X	
Landbouw			X	X
Macro-economie			X	
Natuur en milieu			X	X
Onderwijs			X	
Overheid en politiek			X	X
Prijzen	X	X	X	
Veiligheid en recht			X	X
Vrije tijd en cultuur			X	
<i>Nederland regionaal</i>				
40 Aandachtswijken				X
Afvalstoffen			X	
Akkerbouw				X
Arbeidsmarkt		X		
Bedrijven	X	X	X	
Beroepsbevolking		X	X	
Bevolking	X		X	X
Bevolking per postcode				X
Bodemgebruik				X
Bouwen en wonen	X	X	X	X
Bouwvergunningen	X		X	
Gebieden in Nederland			X	X
Geboorte, sterfte en huwelijken			X	X
Gezondheid en welzijn			X	X
Huishoudens			X	X
Indelingen				X
Industrie en energie			X	
Inkomen en bestedingen			X	
Inkomen van huishoudens				X
Inkomens van personen				X
Kerncijfers				X
Landbouwtelling			X	X
Macro-economie			X	X
MBO-deelnemers			X	
MBO-geslaagden			X	
MBO-doorstroom			X	
Mest en bestrijdingsmiddelen			X	
Middelbaar beroepsonderwijs			X	
Nabijheid van voorzieningen				X
Onderwijs			X	
Overheid en politiek			X	X
Personen in huishoudens			X	X

21.2 Dossiers en overige niet-themagebonden output (slot)

	Frequentie			
	maand	kwartaal	jaar	overig
Prijzen		x		
Prognose				x
Ruimtelijke gegevens				x
Sociale zekerheid	x	x		x
Tuinbouw			x	
Veehouderij			x	
Veiligheid en recht	x	x	x	
Verhuizingen tussen gemeenten				x
Verhuizingen, migratie en migranten			x	
Verkeer en vervoer			x	
Verkiezingen				x
Voorraad gebouwen	x	x	x	x
Voortgezet onderwijs			x	
Vrije tijd en cultuur			x	x
Water			x	
Werkgelegenheid en lonen			x	x
Woonplaatsen in Nederland			x	x
<i>Volkstellingen</i>				
Beroepstelling				x
Gezinsstatistiek				x
Volkstelling				x
Volkstelling 1899				x
Woningstatistiek				x

C. Dataleveringen aan Eurostat

Onderwerp (Eurostat domains)

	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
	Aantal dataleveringen			
Agricultural Structure - Production				1
Agri-environmental Statistics			1	1
Air Transport	9	9	9	9
Animal Production	9	4	5	3
Asylum Statistics	24	17	17	17
Balance of Payments - International Trade in Services, direct investments			3	
Business Registers		1		
Carriage of Goods by Inland Waterways	2	6	2	2
Carriage of Goods by Road	4	4	4	4
Causes of Death				2
Community Innovation Survey		1		
Crop Production Statistics	14			1
Demographic Statistics at National Level		1	1	1
Demographic Statistics at Regional Level				1
Detailed Average Prices	1			
Earnings Data		1		3
Economic Accounts for Agriculture and Forestry (EAA/EAF)			4	
Education Statistics	1		9	2
Energy Statistics	27	21	25	27
Enforcement of Immigration Legislation Statistics	5			
Environmental Monetary Flow Accounts			1	
Environmental Physical Flow Accounts			1	1
ESAP2 - Aggregates - Main Aggregates	20	10	10	10
ESAP2 - Aggregates - Main Breakdowns			5	1
ESAP2 - Aggregates - Stocks				2
ESAP2 - Financial - Financial Accounts			1	
ESAP2 - Government - COFOG				1
ESAP2 - Government - Government Accounts	1		1	
ESAP2 - Government - Quarterly Debt	1	1	1	1
ESAP2 - Government - Quarterly Financial Accounts for General Government	1	1	1	1
ESAP2 - Government - Short-Term Public Finance	2	2	2	2
ESAP2 - Regional - Regional Accounts				3
ESAP2 - Sector Accounts (Modules 40401 and 41200)	1	1	2	1
ESAP2 - SupUseIO - Supply, Use and Input-Output Tables				12
EuroGroups Register				5
European Social Protection Statistics		3	2	
European Statistics on Accidents at Work		1		
External Trade	9	10	9	9
Fishery Statistics			3	1
Food Safety			4	
Gross National Income			1	
Harmonised Consumer Price Index	11	9	9	9
Healthcare Expenditure	2			
Industrial Production.		1		
Information Society Statistics		1		3
Inland Water				1
Job Vacancy Statistics	2	1	2	1
Joint Questionnaire Non Monetary Health Care		5		

Onderwerp (Eurostat domains) (slot)

	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
	Aantal dataleveringen			
Labour Cost Data		3		1
Labour Cost Index	1	1	1	2
Labour Force Survey	2	2	3	2
Labour Market Statistics	2	2		
Maritime Transport	3	3	14	3
Migration Statistics				13
Milk Statistics	6	6	7	6
Nomenclature of Territorial Units for Statistics			1	
Purchasing Power Parities	1	3	6	2
Rail Transport Statistics	1	5	3	1
RECAST - Structural Business Statistics - Annex 1 - Services		5		2
RECAST - Structural Business Statistics - Annex 2 - Industry		7		1
RECAST - Structural Business Statistics - Annex 3 - Trade		6		1
RECAST - Structural Business Statistics - Annex 4 - Construction		5		1
RECAST - Structural Business Statistics - Annex 5 - Insurance services				8
RECAST - Structural Business Statistics - Annex 6 - Credit Institutions				10
RECAST - Structural Business Statistics - Annex 7 - Pension Funds				6
RECAST - Structural Business Statistics - Annex 8 - Business Services		4		
RECAST - Structural Business Statistics - Business Demography		4		
Regional Environmental Questionnaire [REQ]				6
Regional Transport Statistics				16
Research and Development on Science and Technology		2		
Residence Permits		10		
Residential Property Price Indices	4	5	4	4
Short Term Statistics on Construction	17	10	10	10
Short-term Statistics on Industry	21	15	16	15
Short-term Statistics on Retail Trade	10	6	6	6
Short-term Statistics on Services	10	5	5	5
Structural Business Statistics - Quality Reports and Criteria	8			
Survey on Income and Living Conditions	4			4
Tourism Statistics	6	10	6	6
Unemployment Statistics	3	3	3	3
Waste Statistics		6		1

D. Onderzoekspapers en wetenschappelijke publicaties

Hoofdthema Big Data

- Methoden voor het uitdunnen van Big Data;
- Methoden voor 'streaming'-processen;
- Methoden voor het corrigeren voor ruis in Big Data;
- Methoden voor het vertalen van ongestructureerde Big Data naar statistisch bruikbare begrippen;
- Methoden voor het corrigeren voor populatiedynamiek bij bèta-indicatoren op basis van Big Data;
- Methoden voor profiling van Big Data;
- Modelmatige en algoritmische methoden voor selectiviteitscorrectie van Big Data;
- Methoden voor het integreren van Big Data met andere bronnen;
- Mogelijkheden van betaalgegevens voor het CBS.

Hoofdthema Vernieuwende waarneemmethoden

- Methoden voor een CBS-webpanel;
- Gebruik van smartphones als waarneeminstrument;
- Methoden voor het ontwikkelen van webvragenlijsten;
- In kaart brengen van responsgedrag bij webvragenlijsten;
- Afstemming van benodigde CBS-informatie met al in bedrijfsadministraties beschikbare data;
- Methoden voor het motiveren van respondenten;
- Indicatoren voor de kwaliteit van de behaalde respons.

Hoofdthema Registers

- Methoden voor het bepalen van de validiteit van registerdata;
- In kaart brengen van de administratieve praktijk bij een registratiehouder;
- Schatten van de onderdekking bij registers;
- Inventarisatie van methoden voor het integreren van surveys met registers;
- Evaluatie van veelbelovende integratiemethoden voor surveys en registers;
- Schattingen op basis van surveys en registers zonder koppelingen op microniveau;
- Visualisatiemethoden voor het opsporen van foutieve registerdata;
- Opsporen van foutieve registerdata met behulp van patroonherkenning;
- Methoden voor het opsporen van kwaliteitsproblemen in registerdata;
- Methoden voor het gebruik van instabiele registers.

Hoofdthema Mixed-mode designs

- Evaluatie van schattingsmethoden voor mixed-mode designs;
- Vaststellen toepassingsmogelijkheden van schattingsmethoden voor mixed-mode designs;
- Correctiemethoden voor mode-specifieke meetfouten;
- Verbeterde methode voor het kwantificeren van methodebreuken;
- Gebruik van respondent- en vragenlijstprofielen bij mixed-mode designs;
- Methodologische specificaties van een dashboard voor het monitoren van mixed-mode designs.

Hoofdthema Efficiënte verwerkingstechnieken

- Methoden voor het configureren van stappen in een controle-correctieproces;
- Kwaliteitsindicatoren voor stappen in een controle-correctieproces;
- Methoden voor het kunnen maken van onderbouwde keuzes in een controle-correctieproces;
- Verbeterde methode voor het opsporen en corrigeren van foutieve data;
- Methode voor het beheer van complexe regelsets;
- Imputatiemethoden voor ontbrekende economische gegevens;
- Methode voor het integreren van surveys op geaggregeerd niveau.

Hoofdthema Outputvernieuwing

- Bepalen van meerwaarde van tonen van trendlijnen en methodebreuken aan gebruikers;
- Visualisatiemethoden voor migratiepatronen;
- Methoden voor het op verantwoorde manier publiceren van dataverdelingen;
- Methode om significantie van verschillen tussen kleine groepen te schatten;
- Verbeterde methoden voor het maken van regionale gegevens;
- Verbeterde methode voor het schatten van regionale werkloosheidscijfers op basis van tijdreeksen;
- Geschikt maken van analysemethoden voor toepassing op het CBS.

Overig: Meten van de economie

- Verbeterde methoden voor seizoenscorrectie;
- Bepalen van mogelijkheden voor een maandindicator voor de Commerciële Dienstverlening.

E. Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicator	Omschrijving	Streefwaarde 2014
1a. Realisatie publicatiekalender: persberichten	Percentage op de geplande datum gepubliceerde persberichten.	90% van de geplande persberichten moet op of voor de geplande publicatiedatum zijn gehaald.
1b. Realisatie publicatiekalender: verplichte EU-leveringen	Percentage op de geplande datum gerealiseerde leveringen aan Eurostat.	90% van de dataleveringen aan Eurostat moet op of voor de geplande datum hebben plaatsgevonden.
2. Aantal formele correcties op publicaties	Aantal persberichten dat met een (nieuw) persbericht wordt gecorrigeerd.	Maximaal 3 persberichten per jaar.
3.1 Afwijking tussen voorlopige en definitieve cijfers: Economische groei	Het aantal keer dat de definitieve kwartaalcijfers voor de economische groei van een jaar meer dan 0,75 procentpunt afwijken van de flashramingen voor de kwartalen van dat jaar.	Voor minimaal drie kwartalen van een jaar moet de afwijking kleiner zijn dan 0,75 procentpunt.
3.2 Afwijking tussen voorlopige en definitieve cijfers: Internationale handel	Het aantal afwijkingen van meer dan 4% tussen de voorlopige en definitieve cijfers van de onderdelen van de 6-wekenversie van de maandcijfers van de internationale handel.	Minimaal 80% van de verschillen (dus minimaal 39 van de 48 resultaten) moeten minder dan 4% bedragen.
3.3 Afwijking tussen voorlopige en definitieve cijfers: Bevolkingsgroei	Deelindicator jaarcijfer: de absolute afwijking van de som van de voorlopige maandcijfers van de bevolkingsgroei met het definitieve jaarcijfer.	Gecumuleerd over de twaalf maanden mag de afwijking niet groter zijn dan 16 duizend.
	Deelindicator maandcijfers: het aantal keren dat de definitieve cijfers van de bevolkingsgroei voor de maanden van het voorafgaande kalenderjaar meer dan 4 duizend afwijken van de voorlopige cijfers.	Voor minimaal acht van de twaalf maanden moet de afwijking van het maandcijfer kleiner zijn dan 4 duizend.
4. Reductie enquêtedruk	Uitkomst van de jaarlijkse administratieve lasten zoals gemeten door de 'enquêtedrukmeter' (EDM).	De administratieve last door enquêtedruk voor het bedrijfsleven mag in 2014 niet meer bedragen dan de lastendruk in 2013 en wordt zoveel mogelijk gereduceerd om in 2015 een reductie tussen de 20% en 30% te realiseren (peiljaar 2009).

F. Organisatie per 1 januari 2014

Directeur-Generaal

Vacant

Centrale Beleids- en managementondersteuning

Mw. Ir. C.M. Schut

Directie Methoden en statistisch beleid

Dr. C. Zeelenberg

Programma Kennis en innovatie

Drs. J. A. Timmermans

Hoofddirectie Bedrijfsvoering en communicatie

Drs. W. van Nunspeet

Mw. Drs. M. Renaud (plv.)

Hoofddirectie Dataverzameling

W.B.F. de Witte

Hoofddirectie Economie, bedrijven en nationale rekeningen

Mw. Drs. J.C.M. Imbens

Drs. H.J.C.M. Hermans (plv.)

Hoofddirectie Procesontwikkeling, IT en methodologie

Dr. A.H. Kroese (plv. Directeur-Generaal)

Drs. J.A. Timmermans (plv.)

Hoofddirectie Sociaal-economische en ruimtelijke statistieken

Dr. H. van de Stadt

Mw. Drs. M.J.M. Verbruggen (plv.)

G. Wegwijzer

Het CBS verzamelt gegevens bij personen, bedrijven en instellingen. Het CBS stelt de uitkomsten van de onderzoeken zo snel mogelijk op verschillende manieren voor iedereen beschikbaar.

CBS-website (www.cbs.nl)

De CBS-website geeft toegang tot resultaten van CBS-onderzoek. De website biedt themagerichte informatie over kerncijfers van Nederland. Alle uitgebrachte publicaties staan overzichtelijk gerangschikt. Gedetailleerde cijfers zijn te raadplegen via de gratis databank StatLine.

Op de website staat ook een actuele publicatiekalender en een productencatalogus. Beleidsinformatie en een verzameling links naar nationale statistische bureaus en relevante internationale organisaties maken de website compleet.

Het CBS heeft websites ontwikkeld voor vier doelgroepen. Kijk hiervoor op: www.werkenbijhetcbs.nl; www.cbsinuwbuurt.nl; www.cbsvooruwbedrijf.nl. en de onderwijsite op www.cbs.nl/cbsindeklas

Nieuwe media

Naast de al bestaande kanalen heeft het CBS het afgelopen jaar zijn output ook verspreid via YouTube (<http://www.youtube.com/statistiekcb>) en Twitter (<http://www.twitter.com/statistiekcb>). Verder is een StatLine App ontwikkeld voor de iPhone.

NOS-teletekst

Pagina 506 geeft informatie over een aantal belangrijke economische indicatoren en pagina 507 bevat gegevens die recent zijn gepubliceerd.

Verkoop van CBS-producten

CBS-producten kunt u bestellen via de afdeling Klantenservice van het CBS, Postbus 4481, 6401 CZ Heerlen, telefoon (088) 570 70 70, e-mail: verkoop@cbs.nl.

Infoservice

Het centrale informatiepunt voor algemene vragen over het CBS en zijn producten is te bereiken via telefoon (088) 570 70 70 en infoservice@cbs.nl.

European Statistical Data Support

Statistische informatie over Europa afkomstig van Eurostat is telefonisch op te vragen via (088) 570 70 70 (keuze toets 5) of door middel infoservice@cbs.nl.

CBS Contact Center

Het centrale informatiepunt voor bedrijven, instellingen en personen bij vragen over CBS-vragenlijsten of ander enquêtemateriaal is te bereiken via telefoon (045) 570 64 00, e-mail: contactcenter@cbs.nl of via het contactformulier op de CBS-website: www.cbs.nl/contactcenter.

Persdienst

Het centrale informatiepunt voor de media is te bereiken via telefoon (070) 337 44 44 of e-mail: persdienst@cbs.nl. Meer informatie staat op de CBS-website: www.cbs.nl/informatievoor/pers.

Onderzoek onder voorwaarden: Centrum voor Beleidsstatistiek

Het Centrum voor Beleidsstatistiek biedt externe partijen verschillende diensten aan:

- Het toegankelijk maken van microdatabestanden waarmee onderzoekers die door de DG gemachtigd zijn via de CBS-wet of via een goedkeuring door de Centrale Commissie voor de Statistiek (CCS) bij het CBS onder strikte beveiligingsvoorwaarden zelf de gewenste analyses kunnen uitvoeren op deze microdatabestanden (catalogus <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/informatie/beleid/catalogi>).
- Het verrichten van onderzoek op statistisch basismateriaal om vragen van departementen en planbureaus, grote gemeenten en andere overheidsinstellingen te beantwoorden.
- Het adviseren van klanten zoals departementen en planbureaus, grote gemeenten en andere overheidsinstellingen bij het vinden, het gebruik en het opstellen van de benodigde informatie voor beleidsvoorbereiding en de evaluatie daarvan.

Aan de diensten van het Centrum voor Beleidsstatistiek zijn kosten verbonden. Nadere informatie is verkrijgbaar via telefoon (070) 337 47 92, via www.cbs.nl/cvb of e-mail: cvb@cbs.nl.

H. Overzicht van afkortingen

ABR	Algemeen Bedrijfsregister
AC	Audit Commissie
ACM	Autoriteit Consument & Markt (voorheen OPTA)
AGS	Aangiftesysteem
ANW	Algemene Nabestaandenwet
AOL	Afnemersoverleg van de Loonaangifteketen
BACH	Bank of Accounts of Companies Harmonized
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
bbp	bruto binnenlands product
BDFS	Bijstandsfraude en bijstandsdebiteurenstatistiek
BFS	Bijstandsfraudestatistiek
BIR	Baseline Informatiebeveiliging Rijk
BKR	Bureau Krediet Registratie
bni	bruto nationaal inkomen
BO	Budgetonderzoek
btw	belasting over de toegevoegde waarde (omzetbelasting)
BUS	Bijstandsuitkeringen statistiek
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CAWI	Computer Assisted Web Interviewing (Waarneming via internet)
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CCS	Centrale Commissie voor de Statistiek
COEN	Conjunctuurenquête Nederland
COICOP	Classification of Individual Consumption according to Purpose
CoP	Code of Practice (Praktijkcode voor Europese Statistieken)
COROP	Coördinatie Commissie Regionaal OnderzoeksProgramma
CPB	Centraal Planbureau
CPI	Consumentenprijsindex
CREEA	Compiling and Refining Environmental and Economic Accounts
DBC	Diagnosebehandelingscombinatie
DG	Directeur-Generaal
DNB	De Nederlandsche Bank
DOP	Digitaal Ondernemers Plein
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
EAA/EAF	Economic Accounts for Agriculture and Forestry
EBB	Enquête Beroepsbevolking
EC	Europese Commissie
ECCBSO	European Committee of Central Balance Sheet Data Offices
EDM	Enquêtedrukmeter
EFTA	European Free Trade Association
EFQM	European Foundation of Quality Management
EGR	Euro Groups Register
EGSS	Environmental goods and services sector
EHIS	Europese Gezondheidsenquête
EMU	Economische en Monetaire Unie
ESA	European System of Accounts
ESAP	Economic Structural Adjustment Programme
ESBR	Europees systeem van Bedrijvenregisters

ESR	Europees Stelsel van Nationale en Regionale Rekeningen in Europese Unie
ESS	European Statistical System
ESS-net	European Statistical System network
ESTP	Europees Statistisch Trainingsprogramma
EU	Europese Unie
EUR	Erasmus Universiteit Rotterdam
EU-SILC	European Community Statistics on Income and Living Conditions
Eurostat	Europees Bureau voor de Statistiek
EVO	Eigen Vervoerders Organisatie
EZ	Ministerie van Economische Zaken (voormalig Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie)
FATS	Foreign Affiliate Trade Statistics
FDI	Foreign Direct Investment
FG	Functionaris Gegevensbescherming
FRIBS	Framework Regulation on Integrated Business Statistics
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens
GGD	Gemeentelijke gezondheidsdienst
GIS	Geografische Informatiesystemen
GSB	Gezondheidsstatistisch bestand
GWW	Grond Weg-&Waterbouw
HBO	Hoger beroepsonderwijs
HICP	Harmonised Index of Consumer Prices (Geharmoniseerde Europese consumentenprijsindex)
HR	Human Resources
HSMR	Hospital Standardised Mortality Ratio
IARIW	International Association for Research in Income and Wealth
ICT	Informatie- en Communicatie Technologie
IEA	Internationaal Energie Agentschap
IHG	Internationale handel in goederen
I&M	Ministerie van Infrastructuur en Milieu
INSPIRE	Europese richtlijn om beschikbaarheid, kwaliteit, organisatie, toegang en uitwisseling van geo-informatie in Europa te verbeteren
IPO	Inkomenspanelonderzoek
IPO	Interprovinciaal Overleg
INTRASTAT	Stelsel voor de statistieken van het goederenverkeer tussen de EU-lidstaten
IPA	Instrument for Pre-Accession Assistance
IRIS	Internationaal software programma
ISTAT	Italiaans statistiekbureau
Iv3	Informatie voor derden
LFS	Labour Force Survey
LUCAS	Land Use and Cover Area frame Survey
KvK	Kamer van Koophandel
LEED	Linked Employer Employee Database
MBO	Middelbaar Beroepsonderwijs
MEETS	Modernization of European Enterprise and Trade Statistics
MJP	Meerjarenprogramma
MKB	Midden- en kleinbedrijf
MLZ	Monitor Langdurige Zorg
MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
NEA	Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden
NEIMED	Nederlands Kennisinstituut Maatschappelijke Effecten Demografische Krimp

NEN/	
ISO 27000	Standaard procesnorm voor de informatiebeveiliging
NFV	Niet Financiële Vennootschappen
NHR	Nieuwe Handelsregister
NIDI	Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut
NR	Nationale Rekeningen
NSI	Nationaal Statistisch Instituut
OCW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OPTA	Onafhankelijke Post en Telecommunicatie Autoriteit
PBL	Planbureau voor de Leefomgeving
PoC	Proof of Concept
REFIT	Regulatory Fitness and Performance Programme
REQ	Regional Environmental Questionnaire
RIO	Regionaal Inkomens Onderzoek
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RDW	Rijksdienst voor het Wegverkeer
RGS	Referentie Grootboek Schema
RUG	Rijksuniversiteit Groningen
SAM	Social Accounting Matrix
SBI	Standaard Bedrijfsindeling
SBR	Standaard Business Reporting
SCP	Sociaal en Cultureel Planbureau
SDG's	Sustainable development goals
SITC	Standard International Trade Classification
SRG	Statistiek Re-integratie door Gemeenten
SSB	Sociaal Statistisch Bestand
SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
TLN	Transport en Logistiek Nederland
TNO	Nederlandse organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek
TMS	Transportmanagementsystemen
TU	Technische universiteit
UNECE	United Nations Economic Commission for Europe
UNSC	United Nations Statistical Commission
UM	Universiteit Maastricht
UU	Universiteit Utrecht
UvA	Universiteit van Amsterdam
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
V&J	Ministerie voor Veiligheid en Justitie
VIP	Vision Implementing Programme
VIR	Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksoverheid
VN	Verenigde Naties
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet Onderwijs
VSV	Voortijdige Schoolverlater
VU	Vrije Universiteit Amsterdam
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WBP	Wet Bescherming Persoonsgegevens
Wet-HOF	Wet Houdbare OverheidsFinanciën
WO	Wetenschappelijk Onderwijs

WODC	Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
WUR	Wageningen University & Research Centre
ZEA	Zelfstandigen Enquête Arbeid